

ΑΔΑΛΣΚΙΠΥΛΑΓ
ΚΟΠΑΥΟΓΣ
2019-2040

Unnið af Umhverfissviði Kópavogsbæjar

Frekari upplýsingar um starfsfólk, samstarfsaðila og ráðgjafa er að finna í 8. kafla, bls. 190

Prófarkalestur: Skafti Þ. Halldórsson

Útlit og umbrot: Helgi Hilmarsson

Prentun: Litlaprent

Útgefandi: Kópavogsbær

Ljósmyndir:

Anton Brink (A.B.), Birgitta Ósk Örvarsdóttir (B.Ó.Ö.), Björg Steinunn Gunnarsdóttir (B.S.G.), Friðrik Baldursson (F.B.), Hreinn Magnússon (H.M.), Kristjana Hildur Kristjánsdóttir (K.H.K.), ONNO ehf., Sigríður Björg Tómasdóttir (S.B.T.), Sigrún María Kristinsdóttir (S.M.K.), Vilhelm Gunnarsson (V.G.) og Myndir Kópavogs.

ISBN 978-9935-25-150-3 (prentuð útgáfa)

ISBN 978-9935-25-151-0 (rafræn útgáfa)

© Kópavogsbær 2022

Allt efni í þessu riti er verndað af ákvæðum höfundalaga en heimilt er að vitna til Aðalskipulagsins og birta tilvísanir í efni þess án sérstaks leyfis útgefanda ef heimildar er getið. Dreifing og notkun á ljósmyndum úr skýrslunni er þó háð sérstöku samþykki útgefanda og ljósmyndara sé slík notkun ekki beintengd tilvísunum í efni Aðalskipulagsins.

Aðalskipulag Kópavogs 2019-2040 var samþykkt í skipulagsráði Kópavogs þann 5. júlí 2021.

Auður D. Kristinsdóttir, skipulagsfulltrúi.

Aðalskipulag Kópavogs 2019-2040, sem auglýst var samkvæmt 31. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 var samþykkt í bæjarstjórn Kópavogs þann 28. september 2021 og afgreitt til Skipulagsstofnunar samkvæmt 2. mgr. skipulagslaga nr. 123/2010.

Ármann Kr. Ólafsson, bæjarstjóri.

Aðalskipulag þetta var staðfest af Skipulagsstofnun þann 28.12.2021 samkvæmt 3. mgr. 32. gr. skipulagslaga nr. 123/2010.

Ásdís Hjörð Thordís

UMHVERFISSVIÐ KÓPAVOGS

AÐALSKIPULAG KÓPAVOGS

2019-2040

Lösnn.: F.B.,

1

INNGANGUR

1	INNGANGUR	16	1.4	Skipulagsferlið og samráð	20
1.1	Almennt	16	1.4.1	Mikilvægisgreining, samráð	20
1.1.1	Helstu áherslur og breytingar í Aðalskipulagi Kópavogs 2019-2040	16	1.4.2	Ferill - skipulagslýsing, vinnslutillaga, tillaga	21
1.2	Skipulagsáætlanir	17	1.4.3	Samþykkt bæjarstjórnar	22
1.2.1	Landsskipulag, landsskipulagsstefna	17	1.4.4	Staðfesting Skipulagsstofnunar og gildistaka Aðalskipulags	23
1.2.2	Svæðisskipulag	17	1.5	Skipulagsgögn	24
1.2.2.1	Höfuðborgarsvæðið 2040	17	1.5.1	Uppdrættir	24
1.2.2.2	Breyting á svæðisskipulagi	17	1.5.2	Greinargerð, viðaukar og önnur gögn	25
1.2.3	Aðalskipulag	18	1.5.3	Umhverfisskýrsla	25
1.2.3.1	Hvað er aðalskipulag, framfylgd	18	1.6	Framtíðarsýn og hlutverk	26
1.2.3.2	Aðalskipulag í Kópavogi, saga, ábyrgð	18	1.7	Almennar forsendur	26
1.2.3.3	Rammahluti aðalskipulags; þróunarsvæði og hverfisáætlanir	18	1.8	Lög og reglugerðir um skipulagsáætlanir	26
1.2.4	Deiliskipulag	19	1.8.1	Skipulagssvæði, lögsaga	26
1.2.5	Áætlanir Kópavogsbæjar	19	1.8.2	Eignarhald	27
1.2.6	Aðrar áætlanir	19	1.8.3	Þjófendur	27
1.2.6.1	Loftslagsstefna ríkisstjórnarinnar 2018-2030	20	1.8.4	Fjárhagslegar forsendur	28
1.3	Stefna Kópavogsbæjar og Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna	20	1.8.5	Sagan og þróun byggðar	28
			1.8.6	Innvíðir Kópavogs	29
			1.8.7	Skipulagi frestað	29
			1.9	Hugtök og skilgreiningar	30

1 INNGANGUR

1.1 Almennt

Aðalskipulag er eitt af meginstjórnækjum bæjarfélagsins og framtíðarsýn um þróun byggðar innan lögsögu sveitarfélagsins. Aðalskipulagið er unnið samkvæmt skipulagslögum nr. 123/2010 og skipulagsreglugerð nr. 90/2013.

Aðalskipulag Kópavogs 2012-2024 var staðfest af Skipulagsstofnun 24. febrúar 2014 samkvæmt 3. mgr. 32. gr. skipulagslaga nr. 123/2010. **Með staðfestingu Aðalskipulags Kópavogs 2019-2040** fellur Aðalskipulag Kópavogs 2012-2024 úr gildi.

Með setningu laga um umhverfismat áætlaða nr. 105/2006 er kveðið á um að gerð sé grein fyrir umhverfisáhrifum nýs aðalskipulags og mögulegum mótvægisáðgerðum. Þar af leiðandi er umhverfismat aðalskipulagsins unnið samhliða og skipulagsákvæðanir metnar með tilliti til umhverfisáhrifa.

Aðalskipulag þetta og umhverfismat þess er unnið með hliðsjón af *Heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun*.

Mynd 1-1. Kópavogskirkja.

Ljós. S.B.T.

1.1.1 Helstu áherslur og breytingar í Aðalskipulagi Kópavogs 2019-2040

Aðalskipulag Kópavogs 2019-2040 byggir í meginráttum á Aðalskipulagi Kópavogs 2012-2024. Allt skipulagið hefur verið endurskoðað; uppdættir, greinargerð og viðaukar og Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna hafa verið samþætt aðalskipulaginu. Miðað er við stöðu uppbyggingar í lok árs 2019.

Meginbreytingar í aðalskipulagi 2019-2040, frá fyrri áætlun (2012-2024), eru;

1. Áætlanir um uppbyggingu hafa verið endurskoðaðar.
 - o Miðað er við mögulega aukningu íbúðar- og atvinnuhúsnæðis til 2040, m.a. með hliðsjón af möguleikum til uppbyggingar innviða svo sem skóla og leikskóla.
 - Við mat á uppbyggingu íbúðarbyggðar var fjölgun íbúða áætluð annars vegar til 2030 og hins vegar fullbyggð hverfi eftir 2031 eða til 2040.
 - Áætlanir í aðalskipulagi þessu ná til ársins 2040.
2. Þróunar- og uppbyggingarsvæði hafa verið rýnd og endurskoðuð. Settar eru fram hugmyndir um áframhaldandi uppbyggingu þróunarsvæða og tillögur að nýjum þróunarsvæðum. Uppbygging og/eða þétting er sett fram í nýjum talnagrunni sem m.a. má sjá í töflum 2. Byggð, 3. Atvinnulíf og í kafla 7. um hverfisáætlanir.
 - o Rýni á grunnkerfum (innviðir) bæjarins.
 - o Unnið út frá áætlun um hágæða almenningssamgöngur (Borgarlínu) með vísan til gildandi svæðisskipulags „Höfuðborgarsvæðið 2040“.
3. Endurskoðun á landnotkun í upplandi sveitarfélagsins.

Landnotkun alls upplandsins, m.a. að landnotkun svæðis við og norðan Sand-skeiðs að mörkum Mosfellsbæjar þar sem skipulagi var frestað í síðustu útgáfu aðalskipulags 2012-2024. Úrskurðað var um mörk bæjarfélaganna á svæðinu í Hæstarétti 29. október 2009, mál nr. 685/2008.

Landnotkun „nýs landsvæðis“ innan Kópavogs sem áður var í Reykjavík. Miðað er við breytt sveitarfélagsmörk milli Reykjavíkur og Kópavogs með vísan til úrskurðar Hæstaréttar 16. nóvember 2017.

Skipulagi er frestað: Í Vatnsenda er aðalskipulagi enn frestað á um 35 ha landsvæði sunnan Vatnsvíkur í Elliðavatni. Sjá kafla 1.8.7 Skipulagi frestað.

4. Rammahluti aðalskipulags í kafla 7 er endurskoðaður, m.a. með það að markmiði að auka gæði byggðar í eldri hverfum bæjarins á ódeiliskipulögðum svæðum. Rammahluta aðalskipulags skal hafa til hliðsjónar við breytingar á deiliskipulagi í þegar byggðum hverfum.

Unnið hefur verið að hverfisáætlunum sem eru leiðbeinandi um þróun og uppbyggingu hverfanna. Fjallað er um hverfisáætlanir í 7. kafla.

5. *Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun* og stefna bæjarstjórnar Kópavogs, sem byggð er á heimsmarkmiðunum, er innleidd í aðalskipulagið.
6. Gert er ráð fyrir Borgarlínu, m.a. með vísan til fyrri breytinga á aðalskipulagi Kópavogs og samkomulags sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu og svæðisskipulags höfuðborgarsvæðisins-*Höfuðborgarsvæðið 2040*.
7. Skipulagsáætlunin, Aðalskipulag Kópavogs 2012-2024, hefur verið uppfærð og endurskoðuð með tilliti til annarra áætlana, s.s. landsskipulagsstefnu, svæðisskipulags höfuðborgarsvæðisins-Höfuðborgarsvæðið 2040, aðalskipulags aðlægra sveitarfélaga o.fl. Endurskoðuð áætlun er sett fram í **Aðalskipulagi Kópavogs 2019-2040** eins og að ofan greinir.

1.2 Skipulagsáætlanir

Í þessum kafla er fjallað um helstu skipulagsáætlanir og -stefnur.

1.2.1 Landsskipulag, landsskipulagsstefna

Landsskipulagsstefna felur í sér stefnu í skipulagsmálum fyrir landið í heild til leiðbeiningar fyrir skipulagsgerð sveitarfélaga og aðra áætlanagerð um þróun byggðar og landnýtingu.

Skipulagsstofnun annast gerð landsskipulagsstefnu og hefur umsjón með kynningu stefnunnar og eftirlit með framfylgd hennar. Á vef landsskipulagsstefnu, landsskipulag.is, má nálgast nánari upplýsingar, svo sem um gildandi stefnu og framfylgd hennar auk upplýsinga um ferli við mótun nýrrar landsskipulagsstefnu hverju sinni.

Í **landsskipulagsstefnu 2015-2026** hefur verið horft til markmiða um sjálfbært skipulag, loftslagsmál, landslag og lýðheilsu. Áhersla hefur verið lögð á stefnu(r) og leiðbeiningar sem uppfylla viðmið landsskipulagsstefnu um hvernig bæta megi skipulag til að stuðla að og tryggja viðeigandi aðgerðir í loftslagsmálum í tengslum við landnýtingu og hið byggða umhverfi. Dæmi um stefnumið eru t.a.m. stefna um þéttingu byggðar, ný samgöngustefna og markmið tengd uppbyggingu grunnkerfis.

Mynd 1-2. Menningarhúsin í Kópavogi.

Ljós. V.G.

1.2.2 Svæðisskipulag

1.2.2.1 Höfuðborgarsvæðið 2040

Nýtt **svæðisskipulag** höfuðborgarsvæðisins, 2015-2040, nefnist **Höfuðborgarsvæðið 2040** og er sameiginleg stefna sveitarfélaganna Garðabæjar, Hafnarfjarðarkaupstaðar, Kjósarhrepps, Kópavogsbæjar, Mosfellsbæjar, Reykjavíkurborgar og Seltjarnarnesbæjar um náð samstarf, skipulagsmál og hagkvæman vöxt svæðisins næstu 25 ár enda er höfuðborgarsvæðið eitt búsetusvæði, einn atvinnu- og húsnæðismarkaður og með sameiginleg grunnkerfi, útivistarsvæði, auðlindir og náttúru.

Hryggjarstykkið í stefnunni er nýtt **hágæða almenningssamgöngukerfi, Borgarlína**, sem tengir kjarna sveitarfélaganna og flytur farþega með skjótum og öruggum hætti um höfuðborgarsvæðið. <http://www.ssh.is/svaedisskipulag>

1.2.2.2 Breyting á svæðisskipulagi

Aðalskipulag Kópavogs 2019-2040 er í samræmi við stefnu svæðisskipulagsins *Höfuðborgarsvæðið 2040*. Þar má nefna markmið um sjálfbæra þróun, hagkvæman vöxt og fjölbreytilegan húsnæðismarkað, skilvirkar samgöngur og breyttar ferðavenjur, lýðheilsu og heilnæmt og gott nærumhverfi, fjölbreyttan húsnæðismarkað og verndarsvæði.

Mynd 1-3. Frá Kópavogsdal.

Ljósm. F.B.

1.2.3 Aðalskipulag

1.2.3.1 Hvað er aðalskipulag, framfylgd

Hvað er aðalskipulag?

Í aðalskipulagi er sett fram stefna og ákvarðanir sveitarstjórnar um framtíðarnotkun lands og fyrirkomulag byggðar, þ.e. stefna sveitarstjórnar um landnotkun, samgöngu- og þjónustukerfi, umhverfismál og þróun byggðar næstu 12 ár að minnsta kosti.

Sveitarstjórnin ber ábyrgð á gerð aðalskipulags fyrir sveitarfélagið og í því skal fjallað um allt land innan marka þess. Í aðalskipulagi er lagður grundvöllur að deiliskipulagsgerð einstakra svæða í sveitarfélaginu og leyfisveitingar til framkvæmda.

Aðalskipulagið er sett fram í skipulagsgreinargerð, umhverfisskýrslu og á skipulagsuppdráttum sem skiptast í sveitarfélagsuppdrátt og þéttbýlisuppdrátt.

Framfylgd aðalskipulags

Unnin er aðgerðaráætlun sem er ætlað að skapa yfirsýn yfir markmið aðalskipulagsins og útfæra nánar leiðir að markmiðum þess, forgangsraða þeim, tilgreina ábyrgðaraðila og tryggja að fyrirliggjandi verkefni séu sett tímanlega á fjárhags- og framkvæmdaáætlanir. Aðgerðaráætlun er samstarfsverkefni þvert á deildir og svið bæjarins. Stefnt er

að því að áætlunin verði uppfærð árlega. Þannig verður framfylgd Aðalskipulags Kópavogs 2019-2040 best tryggð. Í kjölfar staðfestingar aðalskipulags skal vinna framkvæmdaáætlun, m.a. með hliðsjón af aðgerðaráætlun fyrra aðalskipulags (2012-2024).

Samhliða endurskoðun Aðalskipulags Kópavogs 2019-2040 og samþættingu heimsmarkmiða eru jafnframt skilgreindir mælikvarðar til að geta fylgst með framfylgd aðalskipulagsins.

1.2.3.2 Aðalskipulag í Kópavogi, saga, ábyrgð

Vinna við fyrsta heildarskipulag Kópavogs hófst árið 1965 í kjölfar nýrra skipulagslaga frá 1964. Skipulagið var samþykkt 1970 og tók til svæðisins vestan Reykjanesbrautar. Fyrsta aðalskipulag alls heimalandsins, svæðisins vestan Elliðavatns, var samþykkt í bæjarstjórn 1985 fyrir skipulagstímabilið 1983-2003. Hvorug þessara áætlana hlaut staðfestingu ráðherra.

Fjórum sinnum eftir það hefur aðalskipulag bæjarins verið endurskoðað:

- Aðalskipulag Kópavogs 1988-2008.
- Aðalskipulag Kópavogs 1992-2012.
- Aðalskipulag Kópavogs 2000-2012.
- Aðalskipulag Kópavogs 2012-2024.

Aðalskipulag tekur gildi þegar það hefur verið samþykkt af sveitarstjórn og staðfest af Skipulagsstofnun að undangenginni auglýsingu á tillögu að aðalskipulagi.

Með staðfestingu Aðalskipulags Kópavogs 2019-2040 fellur úr gildi Aðalskipulag Kópavogs 2012-2024.

Umsjón/ábyrgð. Skipulagsráð Kópavogs fer með skipulagsmál í Kópavogi og umhverfis- og samgöngunefnd Kópavogs fer með umhverfis- og samgöngumál. Saman bera nefndirnar ábyrgð á vinnslu aðalskipulagsins ásamt bæjarstjórn Kópavogs, bæjarstjóra, sviðsstjóra umhverfissviðs og skipulagsstjóra/skipulagsfulltrúa.

1.2.3.3 Rammahluti aðalskipulags; þróunarsvæði og hverfisáætlanir

Samkvæmt skipulagslögum er heimilt að kveða á um þróun byggðar á nýjum eða eldri svæðum í rammahluta aðalskipulags. Rammahluti aðalskipulags er því sá hluti aðalskipulags þar sem skilgreind er stefna á afmörkuðum svæðum sveitarfélagsins. Í rammahluta aðalskipulags þessa er fjallað um;

- rammaákvæði og hverfin fimm í Kópavogi í kafla 7.
- þróunarsvæðin og samgöngumiðuð þróunarsvæði í kafla 2.2.

Rammaákvæðum í 7. kafla hefur verið fjölgað með það að markmiði að styrkja byggð og gæði byggðar jafnt á deiliskipulögðum sem á ódeiliskipulögðum svæðum.

Markmiðið með rammaákvæðum er að leiðbeina og ákvarða nánar landnotkun, svo sem um meginþætti þjónustukerfa og afmarka byggingarsvæði eða áfanga deiliskipulagsáætlana.

Með því að fjalla sérstaklega um hverfin er aðalskipulagið fært nær íbúum Kópavogs en reynslan hefur sýnt að áhugi íbúa eykst eftir því

sem umfjöllunin verður hverfismiðaðri. Hverfin fimm eru Kársnes, Digranes, Smárar, Fíuhvammur (Lindir og Salir) og Vatnsendi (Kórar, Hvörf og Þing).

Þróunarsvæði. Skilgreining á þróunarsvæði felur í sér að hægt verður að endurskoða landnotkun og landnýtingu svæðisins í samræmi við lýsingu reitanna í 2. kafla greinargerðarinnar. Breytingar á hlutverki reita eða hverfa verða að vera í samræmi við aðalskipulag og byggja á deiliskipulagi og skilmálum þess og kvöðum.

Samgöngumiðuð svæði/þróunarsvæði. Þétt og blönduð svæði sem eru vel tengd við almenningssamgöngur, Borgarlínu eða hefðbundinn strætó og eru með hátt þjónustustig. Stór hluti þróunarsvæða í Kópavogi er á samgöngumiðuðum svæðum/þróunarsvæðum. Sjá afmörkun svæðanna á myndum 2-17 og 2-18 í 2. kafla um byggð.

1.2.4 Deiliskipulag

Deiliskipulag er áætlun fyrir afmörkuð svæði eða reiti innan bæjarfélagsins. Deiliskipulag byggir á aðalskipulagi og kveður nánar um útfærslu þess. Í deiliskipulagi, sem sett er fram bæði í greinargerð og á uppdrætti, er forsendum skipulagsins lýst, s.s. gatnakerfi, lóðum húsa, byggingarreitum, nýtingarhlutfalli lóða eða reita, hæðum húsa og gerð húsnæðis svo dæmi séu tekin og einstök atriði þess skýrð.

Samþykkt deiliskipulag er til fyrir stærstan hluta heimalandsins, þ.e. á svæðinu vestan Elliðavatns. Það er helst í eldri hverfum bæjarins, á Kársnesi og Digranesi, sem byggðust fyrir 1970, sem ekki er til samþykkt deiliskipulag.

Nýtt aðalskipulag getur eftir atvikum haft í för með sér að endurskoða þurfi deiliskipulag einstakra svæða.

Byggingarmagn í nýrri hverfum bæjarins fer eftir samþykktu deiliskipulagi. Í eldri hverfum bæjarins, þar sem deiliskipulag liggur ekki fyrir þurfa bæjaryfirvöld að samþykkja breytingar á nýtingu lóða, sér í lagi ef um hækkun á nýtingarhlutfalli er að ræða.

1.2.5 Áætlanir Kópavogsbæjar

Við mótun aðalskipulags Kópavogs hefur verið höfð hliðsjón af stefnuskjöllum sem samþykkt hafa verið í Kópavogi, s.s. Stefnu bæjarstjórnar Kópavogs, sem byggð er á Heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna, Nýju línunni/samgöngustefnu Kópavogs í vinnslu, umhverfisstefnu, lýðheilsustefnu, húsnæðisáætlun, Barnasáttmála SP o.fl.

1.2.6 Aðrar áætlanir

Við gerð Aðalskipulags Kópavogs 2019-2040 hefur þess verið gætt að áætlunin sé í samræmi við aðrar áætlanir sem tengjast henni. Umfjöllun um það er í umhverfisskýrslu.

Í umhverfismati aðalskipulagsins er farið yfir samræmi aðalskipulagsins við þessi og önnur stefnuskjöl stjórnvalda.

Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun, áætlun til ársins 2030, voru samþykkt af fulltrúum allra aðildarríkja Sameinuðu þjóðanna í september árið 2015. Heimsmarkmiðin eru margþætt og

Mynd 1-4. Bæjarskrifstofur Kópavogs, Digranesvegi.

Ljós. V.G.

metnaðarfull og krefjast þátttöku og samstarfs ólíkra hagsmunaaðila.

Markmiðin eru öll samþætt og órjúfanleg og mynda jafnvægi milli hinna þriggja stöða sjálfbærrar þróunar; hinnar efnahagslegu, félagslegu og umhverfislegu. Þau fela í sér **fimm megin þemu sem eru mannkynið, jörðin, hagsæld, friður og samstarf.**

Um er að ræða 17 markmið sjálfbærrar þróunar og 169 undir-markmið.

SAMÞYKKT RÍKISSTJÓRNAR ÍSLANDS

Ríkisstjórnin samþykkti 26. júní 2018 að forgangsraða 65 af 169 undir-markmiðum Heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna við innleiðingu þeirra á Íslandi.

Mynd 1-5a. Digraneskirkja.

Ljósmynd. ONNO ehf.

1.2.6.1 Loftslagsstefna ríkisstjórnarinnar 2018-2030

Aðgerðaáætlun í loftslagsmálum 2018 - 2030 var kynnt í fyrstu útgáfu 10. september 2018, önnur útgáfa var kynnt í júní 2020. Markmiðið með áætluninni er að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda og stuðla að aukinni kolefnisbindingu þannig að Ísland geti staðið við markmið Parísarsamningsins til 2030 og markmið ríkisstjórnarinnar um kolefnis-hlutleysi árið 2040.

Þetta er heildstæð áætlun sem felur í sér 34 aðgerðir á mörgum sviðum. Megináherslurnar eru tvær:

- Orkuskipti í samgöngum, með sérstakri áherslu á rafvæðingu í vegasamgöngum.
- Átak í kolefnisbindingu þar sem skógrækt og landgræðsla gegna lykilhlutverki og markvisst verður dregið úr losun gróðurhúsalofttegunda með endurheimt votlendis.

<https://www.stjornarradid.is/library/02-Rit--skyrslur-og-skrar/Adgerdaaetlun%20i%20loftslagsmal-um%20onnur%20utgafa.pdf>

1.3 Stefna Kópavogsbæjar og Heimsmarkmið Sameinuðu Þjóðanna

Bæjarstjórn Kópavogs hefur samþykkt að innleiða Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun í stefnu Kópavogsbæjar. Kópavogur er fyrsta sveitarfélagið á Íslandi til þess að innleiða þau með formlegum hætti. Bæjarstjórn hefur sett **36 yfirmarkmið** fyrir starfsemi sína sem eru hluti heimsmarkmiðanna. Meðal atriða sem horft var til við forgangsröðun voru forgangsmarkmið ríkisstjórnar Íslands og flokkun heimssambands sveitarfélaga á heimsmarkmiðunum og verkefna sem Kópavogsbær hefur skuldbundið til að vinna að svo sem innleiðingu Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna.

Í endurskoðuðu Aðalskipulagi Kópavogs **2019-2040** hefur verið unnið með sjálfbæra þróun að leiðarljósi meðal annars með hliðsjón af;

- Heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna,
- Aðgerðaráætlun ríkisstjórnarinnar í loftslagsmálum 2018-2030,
- Landsskipulagsstefnu 2015-2026,
- Lýsingu viðauka við landsskipulagsstefnu um loftslag, landslag og lýðheilsu, mars 2019.

Sjá nánari umfjöllun í umhverfisskýrslu í Viðauka 1 og um niðurstöður mikilvægisgreininga í Viðauka 2.

1.4 Skipulagsferlið og samráð

Umhverfissvið Kópavogsbæjar hefur unnið að endurskoðun aðalskipulags Kópavogs. Samvinna um verkefnið hefur verið við önnur svið og nefndir bæjarins auk samráðs við íbúa, aðra hagsmunaaðila og umsagnaraðila.

Aðalskipulag fjallar um meginmarkmið og framtíðarsýn Kópavogsbæjar um framtíðarnotkun lands og fyrirkomulag byggðar. Samkvæmt lögum er gildistími aðalskipulags minnst 12 ár.

Á fundi skipulagsráðs Kópavogsbæjar 16. júlí 2018 var samþykkt að hefja vinnu við endurskoðun aðalskipulagsins. Bæjarráð, í umboði bæjastjórnar, staðfesti afgreiðslu skipulagsráðs á fundi 26. júlí 2018.

Vinna við gerð Aðalskipulags Kópavogs 2019-2040 mótast m.a. af áherslum í umhverfislögum, sem tóku gildi árið 2006, og skipulagslögum nr. 123/2010 og skipulagsreglugerð nr. 90/2013.

1.4.1 Mikilvægisgreining, samráð

Við val á aðferðarfræði, til að samræma/aðlaga stefnumið aðalskipulags við Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna, var ákveðið að horfa til mikilvægismats (e. materiality assessment) sem framkvæmt er með mikilvægisgreiningu (e. materiality matrix).

Mikilvægisgreiningin var unnin út frá áherslum aðalskipulagsins, þ.e. hvernig aðalskipulagið styður við eða stuðlar að markmiðum heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun. Haldnir voru þrjú vinnustofufundur um mikilvægisgreiningar í september og október 2019. Þátttakendur voru ólíkir hagsmunaaðilar.

Niðurstöður vinnunnar voru kynntar þátttakendum á fundi í Safn- aðarheimili Kópavogs 14. nóvember 2019 og sagt var frá vinnunni á Skipulagsdeginum 8. nóvember 2019. Greinargerð um vinnuna og niðurstöður er í Viðauka 2, *Niðurstöður mikilvægisgreiningar, Heimsmarkmið SP*.

Niðurstöður voru notaðar í rýni og endurskoðun *markmiða* og *leiða* greinargerðar aðalskipulags og mælikvarðar skilgreindir.

Vinna við aðlögun aðalskipulags og Heimsmarkmiða SP, vinnustofundir um mikilvægisgreiningar og úrvinnsla niðurstaðna var unnin af verkfræðistofunni Mannviti í samvinnu við skipulags- og byggingardeild Kópavogs. Einnig unnu ráðgjafarnir að skilgreiningu mælikvarða aðalskipulagsins í samvinnu við skipulags- og byggingardeild Umhverfissviðs, Stjórnsýslusvið Kópavogs og fleiri.

1.4.2 Ferill – skipulagslýsing, vinnslutillaga, tillaga

Skipulagslýsing / verkefnislýsing verkefnisins var kynnt á opnum íbúafundi 2. apríl 2019 og á heimasíðu Kópavogs. Skipulagslýsing og íbúafundur voru auglýst í Fréttablaðinu 23. mars 2019. Lýsingin var einnig send til umsagnar hjá hagsmunaaðilum í samræmi við skipulagslög. Frestur til að skila inn athugasemdum var til 23. apríl 2019.

VINNSLUTILLAGA

Vinnslutillaga, greinargerð og uppdráttur ásamt umhverfisskýrslu og viðaukum, var lögð fram í áföngum;

- á fundum skipulagsráðs 4. og 18. maí og 2. og 12. júní 2020 og 7. júlí 2020,
- drög að vinnslutillögu voru send til nefnda, ráða og sviða Kópavogsbæjar 20. maí 2020,
- vinnslutillaga var lögð fram á sameiginlegum fundi skipulagsráðs og umhverfis- og samgöngunefndar 2. júní 2020,
- á fundi með bæjarfulltrúum 11. júní 2020 (kynning vinnslutillögu, umferðarspár, heimsmarkmiða og umhverfisskýrslu),
- ný drög vinnslutillögu send til nefnda, ráða og sviða Kópavogsbæjar 16. júní 2020,
- vinnufundir með bæjarfulltrúum 25. og 30. júní 2020,
- skipulagsráð samþykkir að kynna vinnslutillögu 7. júlí 2020.

Vinnslutillaga nýs/endurskoðaðs aðalskipulags (vinnslutillaga 2019-2031+) var kynnt samkvæmt **2. mgr. 30. gr.** skipulagslaga nr. 123/2010 „30. gr. Gerð aðalskipulags, kynning og samráð.“ Tillagan var auglýst í Fréttablaðinu og á heimasíðu Kópavogsbæjar 11. júlí 2020. Frestur til að skila inn athugasemdum var til 31. ágúst 2020. Haldinn var opin kynningarfundur 20. ágúst 2020. Sökum Covid var fundurinn rafrænn, boðið var upp á fyrirspurnir á fundartíma og upptaka af kynningum var aðgengileg á heimasíðu Kópavogsbæjar fram í október 2020. Kynningarfundurinn og breytt fyrirkomulag fundar, þ.e. um að hann yrði rafrænn var auglýst á heimasíðu Kópavogs og í Fréttablaðinu 15. og 19. ágúst 2020. Vinnslutillagan var send til umsagnar/kynningar hjá hagsmunaaðilum samanber erindi dagsett 10. júlí 2020.

Úrvinnsla vinnslutillögu með hliðsjón af ábendingum og athugasemdum

Mynd 1-5b. Digraneskirkja.

Ljós. V.G.

um við vinnslutillögu að lokinni kynningu samkvæmt 2. mgr. 30. gr. skipulagslaga „30. gr. Gerð aðalskipulags, kynning og samráð“.

Athugasemdir, ábendingar og umsagnir hagsmunaaðila voru kynntar á fundi skipulagsráðs 7. september 2020. Skipulagsráð samþykkti að hefja vinnu við gerð tillögu að nýju aðalskipulagi Kópavogs fyrir tímabilið 2019-2031+ á grundvelli framlagðrar vinnslutillögu og umsagna og ábendinga er fram komu er vinnslutillagan var kynnt.

TILLAGA, ÚRVINNSLA

Að lokinni úrvinnslu var tillaga að nýju Aðalskipulagi Kópavogs 2019-2040 lögð fram í skipulagsráði 19. október 2020 og ný tillaga aðalskipulags, dags. 30. okt. 2020, var lögð fram í skipulagsráði 2. nóvember 2020. Tillagan var einnig lögð fram og kynnt og rædd á fundi með bæjarfulltrúum og skipulagsráði 18. nóvember 2020. Unnið var úr ábendingum og gerðar tillögur að breytingum. Jafnframt var tillagan kynnt á fundi umhverfis- og samgöngunefndar 24. nóvember 2020 ásamt tillögum að breytingum (dags. 24. nóvember 2020). Umhverfis- og samgöngunefnd samþykkti framlagða tillögu með breytingum sem kynntar voru. Tillaga dags. 24. nóvember 2020 var lögð fram í skipulagsráði 30. nóvember 2020. Sjá hér og eftir og kafla 1.4.3 Samþykkt bæjarstjórnar.

FERILL, KYNNING OG UMFJÖLLUN Í NEFNDUM OG RÁÐUM

Fyrsti fundur skipulagsráðs um endurskoðun aðalskipulagsins var 16. júlí 2018.

Fundað var með Skipulagsstofnun um almennar áherslur og undirbúning endurskoðunar 25. janúar 2019.

Á fundi skipulagsráðs 18. febrúar 2019 og fundi bæjarstjórnar 26. febrúar 2019 var skipulagslýsing (verkefnislýsing) samþykkt í samræmi við 1. mgr. 30. gr. skipulagslaga nr. 123/2010.

Sameiginlegur fundur skipulagsráðs og umhverfis- og samgöngunefndar var haldinn 1. apríl 2019 um skipulagslýsingu.

Skipulagslýsingin var kynnt á borgarafundi í Hörðuvallaskóla 2. apríl 2019. Skipulagslýsing var einnig send til umsagnar hjá Skipulagsstofnun og öðrum lögbundnum hagsmunaaðilum í samræmi við 1. mgr. 30. gr. skipulagslaga nr. 123/2010, „30. gr. Gerð aðalskipulags, kynning og samráð“. Athugasemdir og ábendingar hagsmunaaðila voru kynntar á fundi skipulagsráðs 20. maí 2019.

Vinnustofufundir mikilvægisgreininga voru haldnir í september og október 2019.

Fundað var með Skipulagsstofnun um drög að vinnslutillögu 5. mars 2020.

Maí og júní 2020. Vinnslutillaga var rædd á fundum skipulagsráðs, umhverfis- og samgöngunefndar og haldnir voru vinnufundir með bæjarfulltrúum.

Vinnslutillaga. Sjá nánari umfjöllun ofar „VINNSLUTILLAGA“.

Tillaga að lokinni úrvinnslu vinnslutillögu. Sjá umfjöllun ofar „TILLAGA, ÚRVINNSLA“

Skipulagsráð samþykkti 30. nóvember 2020 að mæla með að tillaga að nýju Aðalskipulagi Kópavogs 2019-2040 yrði auglýst í samræmi við 3. mgr. 30. gr. skipulagslaga og 31. gr. sömu laga um auglýsingu aðalskipulags. Jafnframt fjallaði umhverfis- og samgöngunefnd á fundi 24. nóvember 2020 um uppfærslur á tillögunni.

Bæjarstjórn samþykkti 3. desember 2020 tillögu skipulagsráðs að leita heimildar Skipulagsstofnunar til að auglýsa tillöguna ásamt umhverfisskýrslu í samræmi við 3. mgr. 30. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 og 31. gr. sömu laga.

Tillagan var uppfærð/yfirfarin í febrúar 2021 með tilvísan í ábendingar Skipulagsstofnunar dags. 8. febrúar 2021.

Tillaga, dags. 24. nóvember 2020, uppfærð í febrúar 2021 var lögð fram á fundi skipulagsráðs 1. mars 2021. Skipulagsráð samþykkti með tilvísan til 3. mgr. 30. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 að vísa uppfærðri tillögu til afgreiðslu bæjarráðs og bæjarstjórnar og að hún verði auglýst í samræmi við 31. gr. ofangreindra laga. Jafnframt fjallaði umhverfis- og samgöngunefnd um uppfærða tillögu á fundi 4. mars 2021.

Bæjarstjórn samþykkti 9. mars 2021 tillögu skipulagsráðs að auglýsa uppfærða tillögu að nýju Aðalskipulagi Kópavogs 2019-2040 ásamt umhverfisskýrslu í samræmi við 31. gr. skipulagslaga nr. 123/2010.

Tillaga að endurskoðuðu/nýju Aðalskipulagi Kópavogs 2019-2040 var auglýst 20. og 23. mars 2021. Frestur til að skila inn athugasemdum var til 27. maí 2021. Kynningarfundur var haldinn 15. apríl 2021. Alls bárust 40 erindi með athugasemdum og ábendingum.

Tillagan var lögð fram að nýju í skipulagsráði 5. júlí 2021 ásamt athugasemdum og umsögn/greinargerð skipulagsdeildar um þær – sömu gögn lögð fram í umhverfis- og samgöngunefnd 31. ágúst 2021. Sjá kafla 1.4.3 Samþykkt bæjarstjórnar.

Gerð er grein fyrir athugasemdum er bárust á kynningartímanum og umsögnum um þær í greinargerð/umsögn skipulagsdeildar Kópavogs, dagsettri 2. júlí 2021, um forsendur, feril máls, ábendingar, athugasemdir – umsagnir, niðurstöður auk fylgiskjala.

Sjá einnig kafla 1.4.3. Samþykkt bæjarstjórnar.

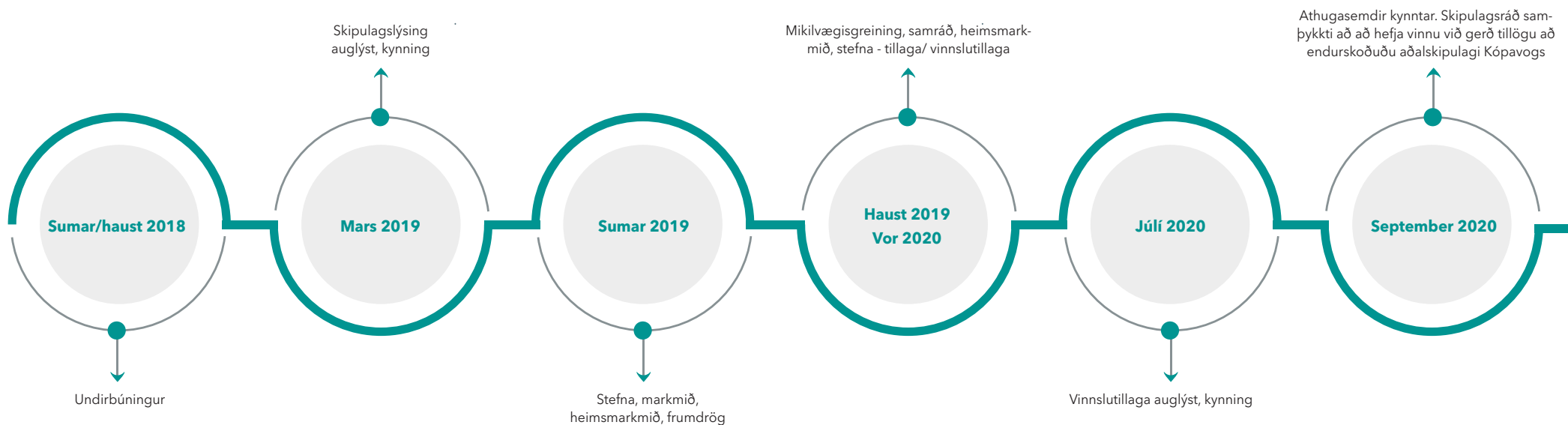
Vefsíða Kópavogs

Á vefsíðu bæjarins var opnuð vefgátt vegna endurskoðunar aðalskipulagsins. Þar var hægt að senda inn ábendingar og athugasemdir á netfangið adalskipulag@kopavogur.is. Jafnframt voru þar settar inn ýmsar upplýsingar um verkefnið eftir því sem verkefninu miðaði áfram.

1.4.3 Samþykkt bæjarstjórnar

TILLAGA, KYNNING, AUGLÝSING

Tillaga, dagsett 24. nóvember 2020, lögð fram samkvæmt **3. mgr. 30. gr.** skipulagslaga „30.gr.“

Gerð aðalskipulags, kynning og samráð“. Auglýsing tillögu samkvæmt 31. gr. skipulagslaga „31. gr. Auglýsing skipulagstillögu“.

Tillaga að nýju Aðalskipulagi Kópavogs 2019-2040, dagsett 24. nóvember 2020, uppdættir og greinargerð ásamt umhverfisskýrslu dagsett nóvember 2020 o.fl. var lögð fram á fundi skipulagsráðs Kópavogs 30. nóvember 2020. Skipulagsráð samþykkti með tilvísan til 3. mgr. 30. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 að vísa tillögunni til afgreiðslu bæjarráðs og bæjarstjórnar og að hún yrði auglýst í samræmi við 31. gr. ofangreindra laga.

Bæjarstjórn samþykkti 8. desember 2020 tillögu skipulagsráðs að leita heimildar Skipulagsstofnunar til að auglýsa tillöguna ásamt umhverfisskýrslu í samræmi við 3. mgr. 30. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 og 31. gr. sömu laga.

Tillagan var uppfærð/yfirfarin í febrúar 2021 með tilvísan í ábendinga Skipulagsstofnunar dags. 8. febrúar 2021.

Tillaga, dagsett 24. nóvember 2020, uppfærð í febrúar 2021 var lögð fram á fundi skipulagsráðs 1. mars 2021. Skipulagsráð samþykkti með tilvísan til 3. mgr. 30. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 að vísa uppfærðri tillögu til afgreiðslu bæjarráðs og bæjarstjórnar og að hún verði auglýst í samræmi við 31. gr. ofangreindra laga. Jafnframt fjallaði umhverfis- og samgöngunefnd um uppfærða tillögu 4. mars 2021.

Bæjarstjórn samþykkti 9. mars 2021 tillögu skipulagsráðs að auglýsa uppfærða tillögu ásamt umhverfisskýrslu í samræmi við 31. gr. skipulagslaga nr. 123/2010.

Tillagan var auglýst 20. og 23. mars 2021. Athugasemafrestur var til 27. maí 2021. Kynningarfundur var haldinn 15. apríl 2021.

TILLAGA, ATHUGASEMDIR OG AFGREIÐSLA

Á fundi skipulagsráðs 7. júní 2021 voru lagðar fram ábendingar og athugasemdir er borist höfðu í kjölfar kynningarfundar og að loknum tíma sem gefinn var til að skila inn athugasemdum. Á fundi skipulagsráðs 21. júní 2021 og fundi umhverfis- og samgöngunefndar voru athugasemdir og ábendingar lagðar fram, alls 40 erindi, og drög að umsögn skipulagsdeildar, dagsett 18. júní 2021, um feril máls, ábendingar og athugasemdir - umsagnir og niðurstöðu.

Á fundi skipulagsráðs 5. júlí 2021 var síðan lögð fram *tillaga* að nýju/endurskoðuðu aðalskipulagi fyrir bæinn, Aðalskipulag Kópavogs 2019-2040, dagsett 2. júlí 2021.

- Aðalskipulag Kópavogsbæjar 2019-2040. Tillaga að uppfærðri greinargerð og umhverfisskýrslu og viðaukum, dagsett 2. júlí 2021. Einnig vegaskrá, dagsett nóvember 2020, uppfærð í febrúar 2021. Sjá kafla 5.1.2.1 í greinargerð þessari.
- Aðalskipulag Kópavogsbæjar 2019-2040. Tillaga að uppfærðum uppdráttum (þéttbýlisuppdráttur og sveitarfélagsuppdráttur) dagsett 2. júlí 2021.
- Umsögn/greinargerð skipulagsdeildar, dagsett 2. júlí 2021, um feril máls ábendingar og athugasemdir - umsagnir og niðurstöðu. Ábendingar og athugasemdir við auglýsta tillögu að Aðalskipulagi Kópavogs 2019-2040 (40 erindi) eru fylgiskjal í umsögn skipulagsdeildar.

AFGREIÐSLA AÐALSKIPULAGS KÓPAVOGS 2019-2040

Tillaga að Aðalskipulagi Kópavogs 2019-2040 ásamt umsögnum í greinargerð skipulagsdeildar;

- var samþykkt í skipulagsráði þann 5. júlí 2021. Vísað til afgreiðslu bæjarráðs og bæjarstjórnar,
- var samþykkt í umhverfis- og samgöngunefnd þann 31. ágúst 2021. Vísað til afgreiðslu bæjarráðs og bæjarstjórnar.

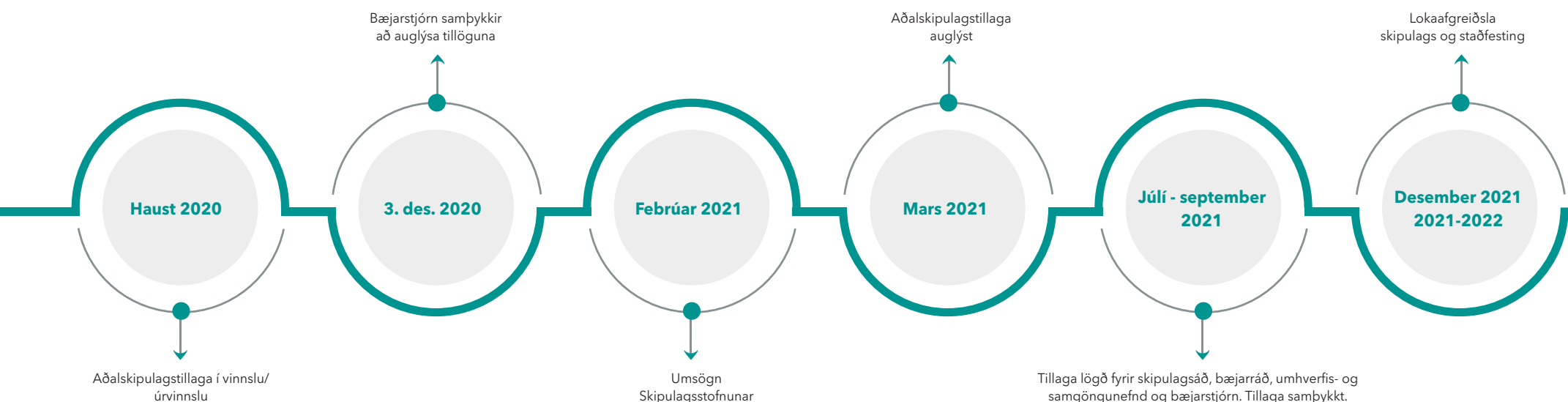
Tillagan ásamt umsögnum í greinargerð skipulagsdeildar var lögð fram til síðari umræðu í bæjarstjórn Kópavogs þann 28. september 2021. Á þeim fundi 28. september 2021 samþykkti bæjarstjórn Kópavogs Aðalskipulag Kópavogsbæjar 2019-2040.

1.4.4 Staðfesting Skipulagsstofnunar og gildistaka Aðalskipulags

Í framhaldi af afgreiðslu bæjarstjórnar var endurskoðað aðalskipulag Kópavogsbæjar, **Aðalskipulag Kópavogs 2019-2040** sent til Skipulagsstofnunar til afgreiðslu/staðfestingar.

- Gögn aðalskipulags voru uppfærð í nóvember 2021 í samráði við Skipulagsstofnun samkvæmt ábendingum í bréfi stofnunarinnar, dags. 11. nóvember 2021.

Með auglýsingu í B-deild Stjórnartíðinda tekur **Aðalskipulag Kópavogs 2019-2040** formlega gildi.

Mynd 1-6. Rúttún.

Ljósm. V.G.

1.5 Skipulagsgögn

1.5.1 Uppdrættir

Þéttbýlisuppdráttur Aðalskipulagsins er settur fram í mælikvarðanum 1:10.000 fyrir heimalandið og sveitarfélagsuppdráttur í 1:50.000 fyrir upplandið. Á uppdráttunum kemur fram stefnumörkun um landnotkun í sveitarfélaginu næstu 12 ár. Hún er jafnframt kynnt nánar í greinargerð þessari. Land Kópavogs skiptist í heimaland og uppland og eru bæði svæðin sýnd á sama blaðinu. Heimalandið er þéttbýlið vestan Elliðavatns en upplandið er aðskilið heimalandi Kópavogs. Á land-

notkunarreitum á uppdráttunum eru númer sem vísa í greinargerð. Á baksíðu uppdráttanna er samantekt úr greinargerð aðalskipulagsins þar sem fjallað er um helstu málaflokka. Á landnotkunarreitum á uppdráttunum eru númer sem vísa í greinargerð.

Á landnotkunarreitum á þéttbýlisuppdrætti og sveitarfélagsuppdrætti eru sýnd megin atriði hvers svæðis. Afmörkun landnotkunarreita miðast við mælikvarða uppdráttanna. Því er gerður fyrirvari um nákvæmni þeirra í kortagerð.

Ekki þarf að gera grein fyrir safngötum né húsagötum á þéttbýlisuppdrættinum eða sveitarfélagsuppdrætti aðalskipulagsins og eru þær ásamt öðrum götum einungis sýndar sem hluti grunnkorts án frekari skilgreiningar.

Horft til austurs yfir hluta Fífuhamms og Vatnsenda. Íþróttamiðstöðin Versalir fyrir miðri mynd og Kópavogskirkjugarður fremst. Hengill, Vífilsfell, Bláfjöll og Þríhnjúkar fjærst. Ljós. ONNO ehf.

1.5.2 Greinargerð, viðaukar og önnur gögn

Í þessari greinargerð er nánari útlitun á stefnumörkun bæjarfélagsins um landnotkun og sjálfbæra þróun til ársins 2040. Greinargerðin er þannig fram sett að eftir almennan inngang er gerð grein fyrir þeim skipulagsáætlunum sem greinargerðin byggir á og farið yfir ferli vinnunnar.

Greinargerðin er sjö meginkaflar auk inngangs og viðauka, sem lýsa núverandi ástandi og markmiðum sem sett eru fyrir næstu 12 ár. Markmiðin byggja á fyrra aðalskipulagi (2012-2024), endurskoðun þessari fyrir Aðalskipulag Kópavogs 2019-2040, stefnu bæjarstjórnar Kópavogs m.a. með vísan til Heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun og öðrum áætlunum.

Greinargerð með Aðalskipulagi Kópavogs 2019 - 2040 skiptist í eftirfarandi meginkafla (málaflokka):

1. Inngangur, 2. Byggð, 3. Atvinnulíf, 4. Umhverfi, 5. Grunnkerfi, 6. Samfélag, 7. Rammahluti aðalskipulags, 8. Helstu heimildir og rýni.

Við hvern málaflokk er fjallað um núverandi ástand, stefnu stjórnvalda og lög sem þarf að taka tillit til, stefnumið/áherslur og markmið/áherslur hvers málaflokks og að lokum samantekt umhverfismats. Viðaukar eru eftirfarandi:

- o Kafli 9. Viðauki 1. Umhverfisskýrsla með umhverfismati aðalskipulagsins.
- o Kafli 10. Viðauki 2. Greinargerð um niðurstöður mikilvægisgreininga og Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna.
- o Kafli 11. Viðauki 3. Athugasemdir á kynningartíma.
- o Kafli 12. Viðauki 4. Samantekt á breytingum sem gerðar voru á síðasta aðalskipulagi 2012-2024, breytingar sem samþykktar eru með staðfestingu þessa skipulags og breytingar á svæðisskipulagi höfuðborgarsvæðisins.

- o Kafli 13. Viðauki 5. Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna og stefna Kópavogs.

Önnur gögn

- o Vegakort/vegaskrá af upplandi Kópavogs, dagsett nóvember 2020.
- o Umferðarspá, Aðalskipulags Kópavogs 2019-2031+ (2038), VSÓ, apríl 2020, útgáfa 22.4.2020.
- o Fornleifaskrá Kópavogs, Endurskoðuð, 2020, Fornleifafræðistofan, Bjarni F. Einarsson.
- o Fornleifaskráning í upplöndum Kópavogs, 2020, Fornleifafræðistofan, Bjarni F. Einarsson.

1.5.3 Umhverfisskýrsla

Við gerð skipulagsáætlana skal gera grein fyrir áhrifum áætlunar og einstakra stefnumiða hennar á umhverfið, m.a. með samanburði þeirra kosta sem til greina koma, og umhverfismati áætlunarinnar.

Umhverfismat áætlunar/umhverfisskýrsla er unnin í samræmi við „Lög um umhverfismat áætlana nr. 105/2006“.

Umhverfisskýrsla er í „Viðauki 1, Umhverfisskýrsla“.

UMHVERFISMAT

Við endurskoðun aðalskipulagsins var unnið samkvæmt lögum nr. 106/2006 um umhverfismat áætlana. Umhverfismat áætlana er aðferð við áætlanagerð sem tryggir að skoðaðir séu mismunandi kostir þegar kemur að skipulagsvinnu. Umhverfismatið gerir það að verkum að hægt er að gera grein fyrir hugsanlegum umhverfisáhrifum strax á skipulagsstigi og skipulagsferlið verður gagnsærra en áður. Áhrif markmiða eru skoðuð með tilliti til áhrifa á umhverfið og þeir kostir sem valdir eru rökstuddir.

Efnistöð aðalskipulagsáætlunar og umhverfismats hennar eru svipuð og í fyrra aðalskipulagi (2012-2024) en að auki er þessi áætlun unnin með hliðsjón af Heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna og stefnu Kópavogsbæjar (sem byggir á heimsmarkmiðunum).

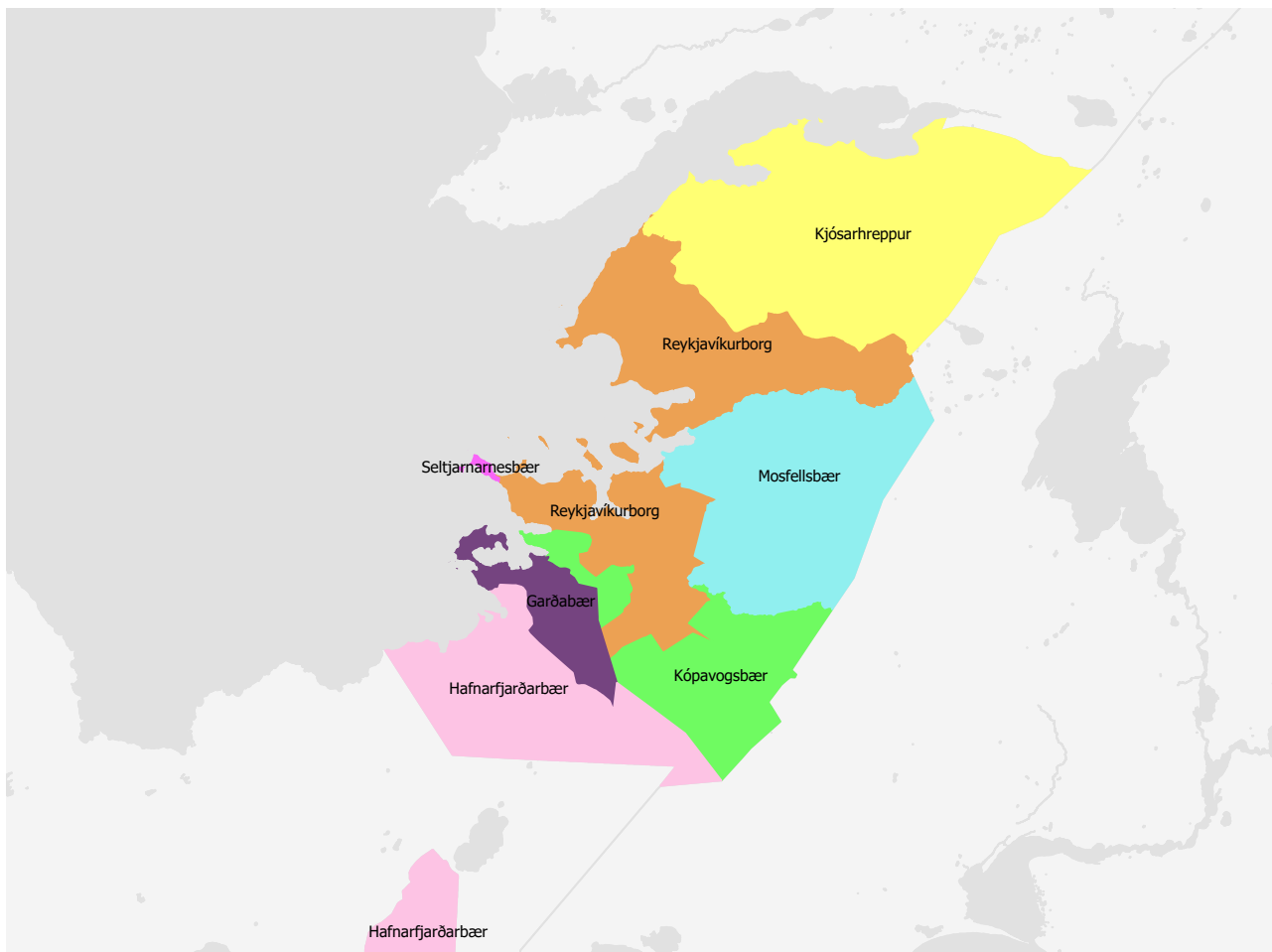
Einn mikilvægur þáttur í umhverfismati áætlana er vöktun. Ef framkvæmdir eru taldar hafa mögulega neikvæð umhverfisleg eða félagsleg áhrif er gerð áætlun um vöktun á þeim þáttum. Með vöktun er hægt að leggja mat á mögulegar mótvægisáðgerðir.

Hluti **umhverfismats** var að rýna áætlunina með hliðsjón af heimsmarkmiðunum. Við endurskoðun aðalskipulags var tekin ákvörðun um að horfa til allra 169 Heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna og gera **mikilvægismat** til að forgangsraða þeim markmiðum sem að aðalskipulag gæti haft mest áhrif á.

Greinarmun þarf að gera á mati á áhrifum skipulagstillögu (skipulagsáætlunar) og framkvæmda. Við mat á áhrifum skipulagsáætlunar á umhverfi, náttúruauðlindir og samfélag er ekki stuðst við kerfisbundnar rannsóknir eins og við undirbúning framkvæmda heldur er það fyrst og fremst rökstuðningur fyrir tillögunum. Mat á markmiðum og áætlunum kemur ekki í stað mats á áhrifum framkvæmda. Meðal þeirra kosta sem hugsanlega falla undir lög um mat á umhverfisáhrifum framkvæmda gætu verið mismunandi stærð byggingarlands og þéttleiki byggðar.

Samráð hefur verið haft við Skipulagsstofnun í vinnsluferli tillögunnar.

Umhverfismat skipulagsáætlunarinnar, umhverfisskýrsla, mikilvægisgreiningar og rýni greinargerðar með hliðsjón af heimsmarkmiðum voru unnar af verkfræðistofunni Mannviti í samvinnu við skipulags- og byggingardeild Kópavogs.

Mynd 1-7. Sveitarfélög höfuðborgarsvæðisins.

Heimild LMÍ.

1.6 Framtíðarsýn og hlutverk

Framtíðarsýnin er leiðarljós og lýsir þeim grundvallarsjónarmiðum sem sett eru fram í aðalskipulaginu. Nánari stefnumörkun byggir á stefnu Kópavogs, sem felur meðal annars í sér neðangreinda framtíðarsýn og hlutverk og er sett fram í hverjum málaflokki.

Framtíðarsýn og hlutverk

FRAMTÍÐARSÝN

Kópavogur er bær þar sem veitt er framúrskarandi þjónusta og fólk og fyrirtæki sækjast eftir að búa í og starfa. Kópavogsbær er borgarsamfélag í nánnum tengslum við náttúruna enda sýnir bærinn umhverfislega og samfélagslega ábyrgð. Í Kópavogi eru skólar í fremstu röð og vel hugað að líðan, heilsu og velferð íbúa á öllum aldri.

Kópavogur er samfélag sem byggir á lýðræðislegum ákvörðunum þar sem íbúarnir hafa áhrif á eigin mál. Kópavogsbær er rekinn af ráðdeild þar sem áhersla er lögð á sjálfbærni og skilvirkni. Kópavogur er í fararbroddi í nýsköpun og tileinkar sér tækninýjungar í starfsemi sinni.

HLUTVERK

Hlutverk Kópavogsbæjar er að tryggja lífsgæði íbúanna með góðri og fjölbreyttri þjónustu. Grunnreglur bæjarfélagsins eru skýrar og miða að því að allir hafi tækifæri til áhrifa. Kópavogsbær leggur áherslu á gott mannlíf, skilvirknan og ábyrgan rekstur ásamt öflugum atvinnulífi.

Áhersla er lögð á að ljúka uppbyggingu þegar deiliskipulagðra hverfa og þetta byggðina í bænum svo að hverfin verði sjálfbærari og að íbúar þurfi ekki að fara langa leið til að sækja þjónustu. Einnig er áhersla lögð á að bjóða upp á fjölbreytileika í búsetu og atvinnutækifærum fyrir alla hópa fólks. Sívaxandi krafa fólks um fjölbreytta útivistarmögu- leika og nánd við náttúru verður mætt með úrbótum í eldri byggð og góðum tengingum eldri og nýrri hverfa við náttúru og útivistarsvæði.

Lögð er áhersla á hagkvæman vöxt, skilvirkar samgöngur, heilnæmt umhverfi, gott nærumhverfi og gæði borgarbyggðar og umhverfis í byggð og utan byggðar. Gert er ráð fyrir þróun hágæða almennings- samgangna (Borgarlínu) til að auka hreyfanleika án þess að auka álag á stofnvegakerfi o.fl.

1.7 Almennar forsendur

Forsendur Aðalskipulags Kópavogs 2019-2040 eru lög og reglugerðir um skipulagsmál, áherslur og markmið bæjaryfirvalda um þróun byggðar og möguleikar og takmarkanir á nýtingu bæjarlands frá náttúrunnar hendi. Áætlanir byggja ekki aðeins á framreikningum heldur líka á almennum viðhorfum til viðfangsefna aðalskipulags hverju sinni, samstarfi við önnur sveitarfélög og fjárhagslegu bolmagni sveitarfélagsins til þess að framfylgja skipulagsáætlunum.

1.8 Lög og reglugerðir um skipulagsáætlanir

Núgildandi Skipulagslög nr. 123/2010 tóku gildi í ársbyrjun 2010. Í þeim eru nokkrar veigamiklar breytingar frá fyrri lögum frá árinu 1997 sem voru að stofni til frá árinu 1964. Skipulagsreglugerð nr. 90/2013 var gefin út 16. janúar 2013 og er nánari útfærsla á lögnum. Lög um umhverfismat áætlana nr. 105/2006 tóku gildi um mitt ár 2006 og lög nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum framkvæmda tóku gildi 25. maí árið 2000.

1.8.1 Skipulagssvæði, lögsaga

Skipulagssvæði aðalskipulags Kópavogs er allt land (vatn og sjávarsvæði) innan stjórnsýslumarka bæjarfélagsins. Landsvæðið er samtals um 11.100 ha og er tvískipt, vestari hlutinn er kallaður heimaland og eystri hlutinn uppland.

Heimalandið (vestan Elliðavatns) er um 1.830 ha stærð (þar af á landi um 1.650 ha), það nær frá lögsögumörkum í Skerjafirði (Fossvogi að Reykjavík og að Garðabæ) að lögsögumörkum Kópavogs og Reykjavíkur í Elliðavatni og Heiðmörk í austri og lögsögumörkum Garðabæjar í suðri.

Upplandið austan Heiðmerkur er svæði sem tilheyrir lögsögu Kópavogs um 9.295 ha að stærð. Stór hluti þess lands er þjóðlendur eða um 7.880 ha. Afmörkun upplands nær frá;

- Heiðmörk og Hólmsá við Gunnarshólma í vestri að mörkum Ölfuss í Árnassýslu í austri.

- Lyklafelli og mörkum Mosfellsbæjar í norðri að Vífilsfelli og suður fyrir Þríhnútagíg og skiðasvæðið í Bláfjöllum.

Upplandið var áður tvískipt en lögsagan hefur breyst og stækkað samkvæmt úrskurði Hæstaréttar 16. nóvember 2017:

„Hæstiréttur hefur staðfest að 8.000 hektara landsvæði austan Heiðmerkur og að Bláfjöllum lúti lögsögu Kópavogs. Hæstiréttur kemst þannig að sömu niðurstöðu og Héraðsdómur Reykjavíkur, sem dæmdi í málinu í ágúst 2016. Reykjavíkurborg áfrýjaði þeim dómi.

Reykjavíkurborg gerði kröfu um að 8.000 hektara landsvæði lyti lögsögu borgarinnar. Af þessum um 8.000 hekturum höfðu áður um 5.000 verið innan staðarmarka Kópavogs og stækkar lögsaga bæjarins um 3.000 hektara. Skipulagsvald svæðisins færir til Kópavogs frá Reykjavíkurborg.

Innan umrædds svæðis eru meðal annars Bláfjöll, Þríhnúkar, Vífilfell og Sandskeið.“

<https://www.kopavogur.is/is/frettir-tilkynningar/kopavogur-staekkar>

Áður var ágreiningur um lögsögumörk Kópavogs og Mosfellsbæjar á nyrðra svæðinu. Úrskurðað var um mörk bæjarfélaganna á umræddu svæði í Hæstarétti 29. október 2009 mál nr. 685/2008 (um þjóðlendur). Þeim úrskurði var fylgt í skilgreiningu lögsögumarka Kópavogsbæjar í síðasta Aðalskipulagi Kópavogs 2012-2024.

Samningur Garðabæjar og Kópavogs: Sveitarfélagsmörkum Kópavogs og Garðabæjar hefur verið breytt á Kjóavöllum í samræmi við samkomulag þar að lútandi dags. 23. janúar 2013.

Sjá einnig umfjöllun um upplandið í kafla 4.1.3 Óbyggð svæði, landslag. Lítilsháttar breytingar hafa orðið á lögsögumörkum bæjarins frá staðfestingu fyrra Aðalskipulags Kópavogs 2012-2024. Þar ber að nefna breytt lögsögumörk milli Reykjavíkur og Kópavogs á brunnsvæði Vatnsendakrika og við Blesugróf (Smiðjuhverfi).

Bent er á að allar framkvæmdir og jarðrask innan þjóðlendna sem vara lengur en í eitt ár eru háðar samþykki ráðuneytisins skv. 3. mgr. 3. laga nr. 58/1998 og að leyfi ráðherra þarf fyrir nýtingu vatns- og jarðhitaréttinda og vindorku innan þjóðlendna skv. 2. mgr. 3. gr. sömu laga.

1.8.2 Eignarhald

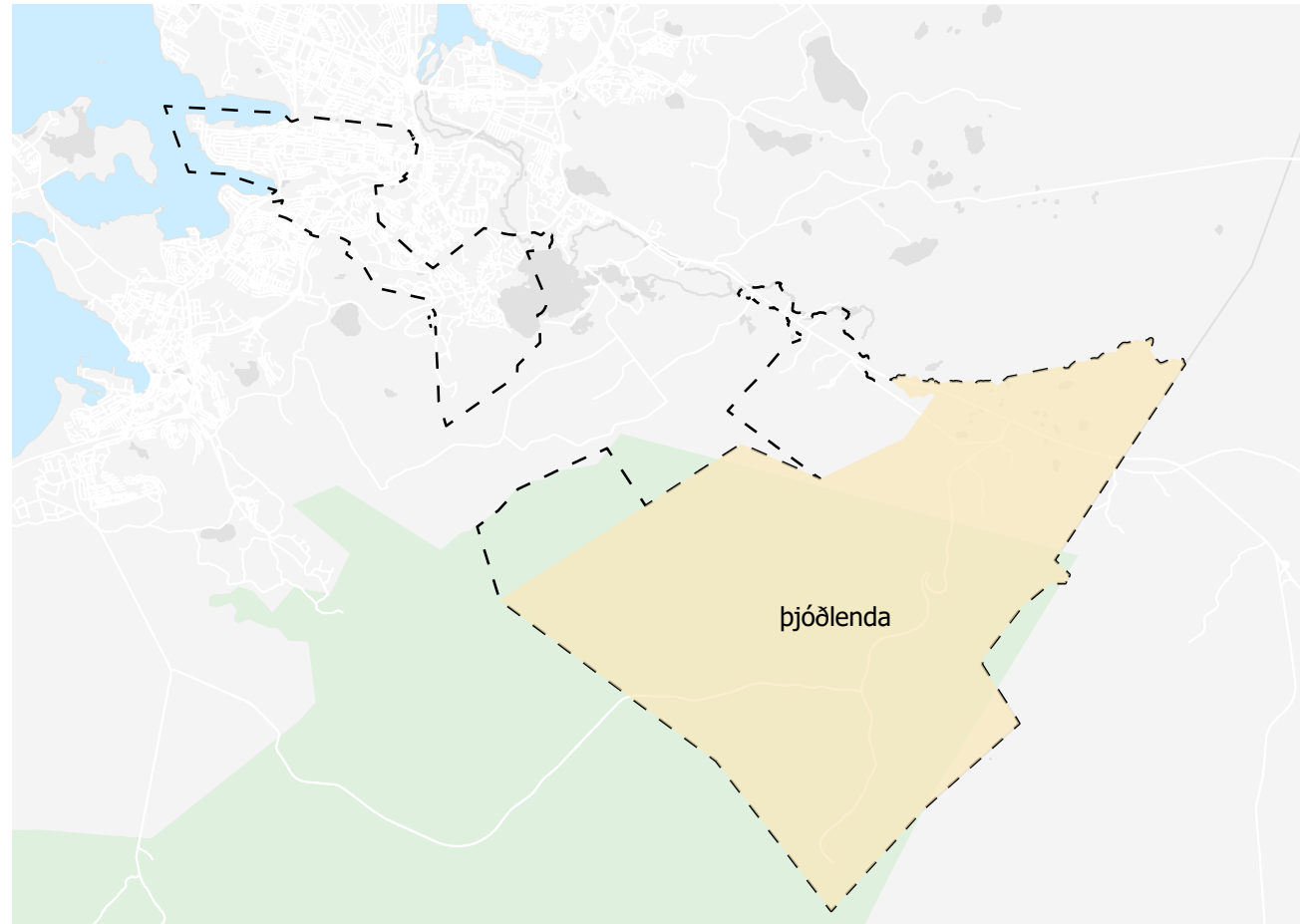
Kópavogshreppur fékk kaupstaðarréttindi með lögum nr. 30 frá 11. maí 1955. Í 1. gr. laganna segir að „Kópavogskaupstaður nái yfir allan Kópavogshrepp.“ Hann var skilgreindur sem sá hluti Seltjarnarneshrepps hins forna sem er sunnan og austan Reykjavíkur.

Kópavogsbær á nær allt land innan heimalandsins en um 6% eða um 90 ha eru enn ýmist í eigu ríkisins eða einkaaðila.

Undanfarin ár hefur Kópavogsbær verið að eignast jörðina Vatnsenda og í byrjun árs 2007 var stór hluti hennar tekin eignarnámi þ.e. Vatnsendahlíð og Vatnsendaheiði að lögsögumörkum Kópavogs og Garðabæjar annars vegar og hins vegar að lögsögumörkum Kópavogs og Reykjavíkur. Innan heimalandsins er svæðið næst Elliðavatni í eigu Vatnsenda, þ.e. norðan og vestan vatnsins á svæðinu milli Vatns og vegar svo og sunnar Vatnsvíkur á um 35 ha svæði.

Kópavogstún er að hluta í eigu ríkisins. Á árinu 2003 eignaðist Kópavogsbær 13,5 ha af landinu en ríkið hélt eftir rúmum 3 ha. Í dag eru þar ýmsar stofnanir á vegum ríkisins.

Vatnsendahvarf og hluti Rjúpnahæðar voru í eigu ríkisins en árið 2001 keypti Kópavogsbær hluta landsins. Unnið er að samkomulagi um

kaup Kópavogs á um 7,5 ha lands efst á Vatnsendahvarfi sem hefur verið í eigu ríkisins.

Svæði sunnan Smáralindar er að hluta í einkaeign sömuleiðis kollur Nónhæðar.

Í upplandi Kópavogs eru tvær jarðir í einkaeigu, Gunnarshólmi og Geirland, ásamt nokkrum smáspildum í Lækjarbotnum.

1.8.3 Þjóðlendur

Innan lögsögumarka Kópavogs er skilgreind þjóðlenda skv. úrskurði frá 5. október 2012. Landið sem um ræðir er afréttur Seltjarnarneshrepps hins forna, nú Kópavogsbæjar, Reykjavíkur og Seltjarnarneskaupstaðar. Skilgreining þjóðlendunnar er skv. úrskurði óbyggðanefndar í máli nr. 2/2004 og dóms Hæstaréttar í máli nr. 685/2008:

„Frá Sýslusteini austan Lyklafells eftir árfarvegi Lyklafellsárinnar fyrir sunnan Lyklafell og niður í Nautapoll. Úr Nautapolli meðfram heiðarbrún í vatnsfarveginn við norðurenda Vatna-ássins. Úr því ræður norðurkvísl Lyklafellsárinnar þangað til hún fellur í Fossvallaá. Syðsta kvíslin af Fossvallaám frá Lækjarmóti, sem rennur frá bænum, ræður upp að þúfu, sem stendur í Holtstanga fyrir neðan Neðrivötn, þaðan til útsuðurs í mógrýtisklett, með rauf í, er snýr suður, þaðan í Sandfellsnhjúk [...mörk þjóðlendu og eignarlands skulu miðast við línu, sem

Mynd 1-8. Land Kópavogs, þjóðlenda innan Kópavogs.

Heimild: Landupplýsingakerfi Kópavogs.

1946

1954

1965

1970

dregin er frá Sandfellshnjúki að Markhóli]. Þaðan til norðvesturs í suðvesturhorn á Selfjalli og þaðan í Markhól. Úr Markhól í Húsfell, þaðan í Þríhnúka og áfram í Bláfjallahorn. Síðan eftir hæstu tindum Bláfjalla í stöpul á Vífilsfelli. Þaðan í fyrrgreindan Sýslustein“.

Bent er á að allar framkvæmdir og jarðrask innan þjóðlendna sem vara lengur en í eitt ár eru háðar samþykki ráðuneytisins skv. 3. mgr. 3. gr. laga nr. 58/1998 og að leyfi ráðherra þarf fyrir nýtingu vatns og jarðhitaréttinda og vindorku innan þjóðlendna skv. 2. mgr. 3. gr. sömu laga.

1.8.4 Fjárhagslegar forsendur

Framkvæmdaáætlanir eru unnar í kjölfar skipulags. Framkvæmdir eru í forgangs- og tímaröð í samræmi við skipulagsáætlanir. Fjárhagsáætlanir og þriggja ára áætlanir eru unnar á hverju ári. Fjármálum hvers sveitarfélags eru sett ákveðin takmörk með lögum, jafnt hvað varðar tekjuöflun og ráðstöfun fjármagns.

Samkvæmt sveitarstjórnarlögum (nr. 138/2011, 62. gr. Fjárhagsáætlanir) skal sveitarstjórn í upphafi nýs kjörtímabils gera þriggja ára áætlun um rekstur, framkvæmdir og fjármál sveitarfélagsins. Skipulags- og framkvæmdaáætlanir byggja á þeim. Framkvæmdir í stofnvegakerfinu eru fjármagnaðar af ríkissjóði og byggja á vegaáætlunum.

Lagning stofnbrauta (þjóðvega í þéttbýli) og bygging mislægra gatnamóta eru fjármagnaðar af ríkissjóði og byggja á vegaáætlun Alþingis sem nær til þriggja ára í senn.

Kópavogsbær innheimtir gatnagerðargjöld af lóðum sem bærinn úthlutar en gatnagerðargjöldin eiga að standa undir kostnaði bæjarins af gatna- og veitukerfum.

1.8.5 Sagan og þróun byggðar

Kópavogs er ekki oft getið í Íslandssögunni. Einn af fjórum þingstöðum Gullbringusýslu var þó lengi vel í Kópavogi. Þingsókn þangað áttu m.a. Bessastaðamenn, handhafar hins danska konungsvalds. Þeir vildu gjarnan flytja Alþingi Íslendinga í nágrenni sitt og 1574 bauð Danakonungur að flytja skyldi Alþingi til Kópavogs. Á það féllust Íslendingar aldrei. Einn atburður var þó á þingstaðnum, niðri við voginn, sem allir Íslendingar eiga að þekkja. Það var þegar íslenskir valdsmenn undirrituðu erfðahyllinguna, 28. júlí 1662. Um atburðinn hefur nú verið reistur minnisvarði á hinum forna þingstað.

Byggðin tók ekki að þéttast á Kársnesi og Digranesi fyrr en eftir 1930. Þá hafði búskapur verið aflagður á jörðunum Digranesi og Kópavogi. Samkvæmt Fasteignaskrá eru um 180 eignir eða eignarhlutar í Kópavogi sem byggðir hafa verið 1950 eða fyrr.

Í seinna stríði urðu miklir fólksflutningar til Faxaflóasvæðisins. En húsnæðisleysi og skortur á lóðum í Reykjavík varð til þess að farið var að líta til óbyggðra svæða í nágrenninu svo sem í Kópavogi.

Í stríðslok var komin dreifð byggð í Kópavogi. Árið 1945 var farið að veita leyfi til byggingar íbúða til fastrar búsetu á erfðafestulöndunum og jókst þá uppbygging ört þrátt fyrir skort á þægindum eins og vatnsveitu, holræsum, rafmagni, síma, skóla o.s.frv.

Skipulagning byggðar í Kópavogi hófst 1946 en það ár var svæði á Digraneshálsi austan Hafnarfjarðarveggar, milli Álfrólsvégar og Digranesveggar skipulagt. Um þremur árum síðar var unnið skipulag af Kársnesi þ.e. svæðinu vestan Hafnarfjarðarveggar. Og á árinu 1954 samþykkti hreppsnefndin að efna til hugmyndasamkeppni um skipulag og útlitsteikningar af miðbæ í Kópavogi.

Árið 1948 var Kópavogshreppur stofnaður úr fjórum jörðum í upphreppi Seltjarnarhreggs hins forna, Kópavogsjörð, Digranesjörð, Fifuhvammsjörð og Vatnsendajörð mynduðu kjarna hins nýja hreggs.

Árið 1955 varð Kópavogur kaupstaður og 1957 keypti bærinn allt landið af ríkinu nema svæðið austan Urðarbrautar og sunnan Kópavogsbrautar (Kópavogstún) og gat nú úthlutað lóðum og stýrt eigin uppbyggingu.

Mynd(ir) 1-9. Þróun byggðar, land Kópavogs 1946 til 2018, loftmyndir.

Heimild: Loftmyndir ehf, Landmælingar Íslands.

Á þessum árum mótaðist skipulagið af fyrstu uppbyggingu hreppsáranna og svo ekki hvað síst af landslaginu á „hálsunum“. En í kjölfar nýrra skipulagslaga 1964 var hafinn undirbúningur að gerð aðalskipulags fyrir bæinn. Og á árinu 1970 var nýtt aðalskipulags samþykkt. Náði það til byggðarinnar vestan Reykjanesbrautar. Eftir samþykkt hins nýja aðalskipulags var hluti nýbýlanna Efstalands, Grænuhlíðar og Meltungu tekinn til skipulags, svo kallað Hjalla- og Hólmahverfi. Engihjallahverfið var síðan deiliskipulagt 1975.

Um og upp úr 1980 fer byggð að rísa í norðurhluta Kópavogs við Bæjartún og Álfatún og á árunum 1983-85 var samþykkt skipulag í Suðurhlíðunum. Upp úr 1990 hófst hröð uppbygging í Kópavogsdal og á Nónhæð. Í Fífuhvammslandi tók byggðin að rísa upp úr 1995 þegar Linda- og Salahverfi byggðust. Uppbygging í Vatnsenda hófst að ráði upp úr aldamótum.

Vöxtur byggðar í Kópavogi hefur verið mikill og hraður síðustu árin. En íbúum bæjarins fjölgaði úr liðlega 16.800 í 31.200 á árunum 1992 til 2012 og hlutfall bæjarbúa af íbúafjölda höfuðborgarsvæðisins hækkaði úr 11% í 15,6% á þessu tímabili og í 16,2% í upphafi árs 2019.

1.8.6 Innviðir Kópavogs

Gæði Kópavogs felast í samfélaginu, íbúum hverfanna og því félagslega, efnahagslega og menningarlega umhverfi sem einkennir Kópavogsbæ. Ekki spillir frábær miðlæg staðsetning bæjarins og gæði landsins sem býður upp á gott útsýni og nálægð við stór útivistarsvæði. Þjónustustig bæjarins er hátt. Samspilið milli bygginga og opinna almenningssvæða og þjónustu styrkir innviði bæjarins og eykur sjálfbærni með styrkri nærþjónustu og þjónustu sem sótt er í miðbæjarkjarna Hamraborgar og Smárann sem er skilgreindur sem svæðiskjarni höfuðborgarsvæðisins.

1.8.7 Skipulagi frestað

Sunnan Elliðavatns er hluta landnotkunar aðalskipulagsins frestað. Tekur sú ákvörðun til 35 ha. svæðis sunnan Vatnsvíkur þar sem óvissa ríkir um landnotkun á svæðinu. Svæðið er auðkennt með hvítu tákni á þéttbýlisupprættinum. Í tengslum við afgreiðslu Aðalskipulags Kópavogs 2012-2024 óskaði Kópavogsbær, með bréfi dags. 11. júlí 2013, eftir heimild ráðherra umhverfis- og auðlindamála að fresta skipulagi á ofangreindu svæði. Var það samþykkt með tilvísan í 33. gr. skipulagslaga nr. 123/2013 samanber bréf dagsett 8. ágúst 2013. Í tengslum við afgreiðslu Aðalskipulags Kópavogs 2019-2040 óskaði Kópavogsbær, með bréfi dagsettu 29. apríl 2021, eftir heimild ráðherra umhverfis- og auðlindamála að fresta skipulagi á ofangreindu svæði. Var það samþykkt með tilvísan í 33. gr. skipulagslaga nr. 123/2013 samanber bréf ráðherra dagsett 11. júní 2021.

Ágreiningur var um lögsögumörk Kópavogs og Mosfellsbæjar í upplandi. En um mörk bæjarfélaganna á umræddu svæði var úrskurðað í hæstarétti 29. október 2009 mál nr. 685/2008 (um

þjóðlendur). Þeim úrskurði var fylgt í skilgreiningu lögsögumarka Kópavogsbæjar í Aðalskipulagi Kópavogs 2012-2024. Þrátt fyrir það var í því aðalskipulagi, 2012-2024, skipulagi einnig frestað við Sandskeið að tillögu Skipulagsstofnunar. Í skipulagsáætlun þessari, 2019-2040, er það svæði nú skipulagt.

1.9 Hugtök og skilgreiningar

Aðalskipulag: Skipulagsáætlun fyrir tiltekið sveitarfélag þar sem fram kemur stefna sveitarstjórnar um landnotkun, samgöngu- og þjónustukerfi, umhverfismál og þróun byggðar í sveitarfélaginu á minnst 12 ára tímabili.

Aukaíbúð: Átt er við nýja íbúð alla jafna ekki stærri en 50 m² í eða við þegar byggt hús. Tilheyrir sama matshluta/eignarhluta og upphafleg íbúð og er óheimilt að selja frá eignarhluta aðalíbúðar. Alla jafna er ekki gert ráð fyrir auknu byggingarmagni né nýjum bílastæðum. Skilgreina þarf nánar viðmið varðandi aukaíbúðir í hverfisáætlun hvers hverfis fyrir sig.

Áhættumat vegna loftslagsbreytinga: Áhættumat felur í sér að lagt er mat á hugsanleg áhrif loftslagsbreytinga og hvort að aðgerða sé þörf til þess að tryggja öryggi og ástand mannvirkja til framtíðar. Í þeim tilfellum þar sem niðurstaða áhættumats er að loftslagsbreytingar hafi neikvæð áhrif eru settar fram aðgerðir til þess að lágmarka þau áhrif. Áhættumati vegna áhrifa loftslagsbreytinga er betur lýst í umhverfisskýrslu, fylgiskjali greinargerðar þessarar.

Blágrænar ofanvatnslausnir: Blágrænar ofanvatnslausnir (e. sustainable urban drainage systems), einnig nefndar sjálfbærar ofanvatnslausnir, miða að því að veita vatni á sjálfbæran hátt um byggð í stað þess að veita því í hefðbundnar lagnir. Ofanvatninu er safnað og því leyft að síast í jörðu eins mikið og hægt er. Slíkt er útfært s.s. með tjörnum, svelgum, regngörðum eða grænum þökum.

Heimild: Reykjavíkurborg (e.d.), Blágrænar ofanvatnslausnir: <https://reykjavik.is/ofanvatnslausnir>

Borgarlína: Borgarlína er nýtt og afkastamið hágæðakerfi almenningsamgangna sem sveitarfélögin á höfuðborgarsvæðinu undirbúa nú í sameiningu. Borgarlínan mun ganga eftir samgöngu- og þróunarásum sem búið er að festa í svæðisskipulagi höfuðborgarsvæðisins, Höfuðborgarsvæðið 2040. Nýtt stofnleiðanet Strætó verður grunnur að framtíðarskipan Borgarlínu. Stofnleiðir ná yfir ólík hverfi og sveitarfélög með það að markmiði að almenningssamgöngur verði tíðari og skilvirkari.

Heimild: <https://www.ssh.is/borgarlina> og <https://borgarlina.is/>

Bæjargata: Bæjargötur eru lykilstöðvar í hverju hverfi. Þær skulu njóta forgangs við endurhönnun og fegrun sem almenningsrími og umferðaræð fyrir alla ferðamáta. Í rammahluta aðalskipulagsins er nánar gerð grein fyrir bæjargötum og staðsetningu þeirra.

Bæjarkjarni: Bæjarkjarnar eru miðstöðvar opinberrar þjónustu, verslunar, almennrar þjónustu, atvinnu, menningar- og afþreyingar sem þjónar bæjarfélaginu/ borgarhluta sérstaklega. Bæjarkjarnar: Miðbær Hafnarfjarðar og Garðabæjar, Hamraborg, miðbær Seltjarnarness og Mosfellsbæjar, Kringlan, Skeifan, Vogar, Mjódd, Keldur/Keldnaholt.

Heimild: Svæðisskipulag höfuðborgarsvæðisins, Höfuðborgarsvæðið 2040.

Byggingarleyfi: Leyfi sveitarstjórnar til að byggja, breyta eða rífa hús eða önnur mannvirki eða breyta notkun þeirra. Leyfið felur í

sér samþykkt aðaluppdráttu og framkvæmdaáforma og heimild til að hefja framkvæmdir að uppfylltum skilyrðum, sbr. 44. gr.

Deiliskipulag: Skipulagsáætlun fyrir afmarkaða reiti innan sveitarfélags sem byggð er á aðalskipulagi og kveður nánar á um útfærslu þess. Ákvæði um deiliskipulag eiga jafnt við um þéttbýli og dreifbýli.

Framkvæmdaleyfi: Leyfi til framkvæmda í samræmi við skipulag sem ekki eru háðar ákvæðum laga um mannvirki.

Frístundabyggð: Svæði fyrir frístundahús, þ.e. byggð sem ekki er ætluð til fastrar búsetu.

Hverfisvernd: Ákvæði í svæðis-, aðal- eða deiliskipulagi um verndun sérkenna eldri byggðar eða annarra menningarsögu-legra minja.

Hverfisáætlun: Í hverfisáætlun er gerð grein fyrir stöðu hverfis, ástandi byggðar og teknar eru saman tölulegar upplýsingar um hverfin. Jafnframt eru tillögur að forgangsröðun verkefna og til-laga að framkvæmdaáætlun. Tilgangurinn með gerð hverfisáætlana er að leggja fram heildstæða stefnu um þróun byggðarinnar og skapa vist- og lýðheilsuvæn hverfi í góðu samráði við íbúa.

Hverfiskjarni: Hverfiskjarnar eru svæði innan hverfis fyrir blandaða starfsemi eins og verslun, ýmsa þjónustu og menningarstarfsemi í göngufæri við íbúa. Í hverju hverfi geta verið fleiri en einn hverfiskjarni. Ástand og nýting þessara kjarna er með ýmsu móti og hafa sumir látið á sjá. Í rammahluta aðalskipulagsins er nánar gerð grein fyrir hverfiskjörnum og staðsetningu þeirra og á aðalskipulagsuppdrætti er landnotkun að öllu jöfnu merkt sem verslun og þjónusta (VP).

Kjarnastöð: Kjarnastöð er mikilvægur tengipunktur við stofnleiðir strætó og Borgarlínu, ásamt því að hafa góðar tengingar við aðra samgöngumáta.

Heimild: Verk- og matslýsing aðalskipulagsbreytinga í Kópavogi og Reykjavík. Borgarlína Ártún-Hamraborg. Febrúar 2020.

Landnotkun: Ráðstöfun lands til mismunandi nota, svo sem undir íbúðir, frístundahús, iðnað, verslun og þjónustu, útivist (svo sem opin svæði), landbúnað o.fl.

Landnýting: Samheiti yfir mælikvarða á það hversu mikil nýting lands er, svo sem nýtingarhlutfall, þéttleika byggðar og ítölu.

Loftslagsmiðað skipulag: Loftslagsmiðað skipulag er skipulag byggðar og landnotkun sem stuðlar að kolefnishlutleysi og viðnámsþrótti gagnvart afleiðingum loftslagsbreytinga. Helstu þættir loftslagsmiðaðs skipulags eru:

- Loftslagsvænar samgöngur sem miða að því að draga úr loftslagsáhrifum samgangna, m.a. með áherslu á virka ferðamáta, orkuskipti í samgöngum og þétta og blandaða byggð.
- Loftslagsvæn byggð sem miðar að því að lágmarka kolefnisspor byggðar og efla endurvinnslu og endurnýtingu.

- Loftslagsvæn landnotkun sem stuðlar að sjálfbærri nýtingu lands og vernd líffræðilegrar fjölbreytni.
- Byggð með viðnámsþrótt gagnvart umhverfisbreytingum.

Heimild: Skipulagsstofnun (2020), Landskipulagsstefna og loftslagsmál: <https://www.samband.is/wp-content/uploads/2020/10/hrafnildur.pdf>

Mannlífsás: Mannlífsás mun liggja um miðbæ í Hamraborg og tengja miðbæinn við aðliggjandi byggð með áherslu á vistvænar samgöngur.

Miðkjarnar: Þéttbyggð svæði með fjölbreytilegri starfsemi og gegna lykilhutverki í þjónustu við nálæga byggð. Miðkjarnar eru flokkaðir í lands-, svæðis- og bæjarkjarna.

Heimild: Svæðisskipulag höfuðborgarsvæðisins, Höfuðborgarsvæðið 2040.

Mikilvægisgreining: Mikilvægisgreining var unnin út frá áherslum aðalskipulagsins, þ.e. hvernig aðalskipulagið styður við eða stuðlar að markmiðum heimsmarkmiðanna um sjálfbæra þróun. Haldnir voru þrjú vinnustofufundir um mikilvægisgreiningar í september og október 2019. Þátttakendur voru ólíkir hagsmunaaðilar.

Nýtingarhlutfall, breytt skilgreining 2016: Vakin er athygli á breyttri skilgreiningu á nýtingarhlutfalli árið 2016. Ný skilgreining er svohljóðandi: Hlutfall milli brúttóflatarmáls bygginga á lóð eða reit og flatarmáls lóðar eða reits. Um skilgreiningu brúttóflatarmáls fer samkvæmt íslenskum staðli ÍST 50:1998 varðandi byggingarhluta í lokunarflokkum A og B. Undanskilið er brúttóflatarmál rýma með salarhæð lægri en 1,8 m, sbr. ÍST 21:1971. Bent er á að þegar deiliskipulagi er breytt, er tilefni til að yfirfara sérstaklega skilmála um nýtingarhlutfall, þar sem breyting á skilgreiningu hugtaksins kann að hafa áhrif á heimilað byggingarmagn. Sjá einnig „svæðisnýting“.

Heimild og nánari lýsing er á vef Skipulagsstofnunar <https://www.skiplag.is/skiplagsstofnun/fretir/nytingarhlutfall-breytt-skilgreining-i-reglugerð>.

Í greinargerð þessari er alla jafna ekki gert ráð fyrir bílakjöllurum í áætlunum fermetratölum til 2040.

Orkunýtni bygginga: Sjá skilgreiningar varðandi vistvæn markmið og vistvæn byggingarefni.

Rammaákvæði: Rammaákvæði aðalskipulags eiga við í þegar byggðum hverfum - jafnt deiliskipulögðum sem ódeiliskipulögðum hverfum. Rammaákvæðin eiga ekki við á þróunarsvæðum né heldur þegar unnið er nýtt deiliskipulag. Rammaákvæðin eru bindandi hluti aðalskipulags. Þegar óskað er eftir breytingum samkvæmt „43. gr. Breytingar á deiliskipulagi“ og „44 gr. Grenndarkynning“ skipulagslaga nr. 123/2010 skulu rammaákvæðin höfð til hliðsjónar. Þau virka m.a. eins og skipulagsskilmálar varðandi breytingar og uppbyggingarmöguleika. Reitanyting. Sjá svæðisnýting.

Samgöngumiðað skipulag: Grundvallaratriði samgöngumiðaðs skipulags eru þéttir og blandaðir byggðakjarnar/reitir nálægt öflugum almenningsamgönguásum. Áhersla er lögð á gönguvæna og blandaða byggð í umhverfi sem tekur tillit til mannlegs mælikvarða og einstaklinga þar sem boðið er upp á raunhæft val milli ólíkra ferðamáta.

Samgöngumiðuð svæði/þróunarsvæði: Svæði sem eru vel tengd við almenningssamgöngur, Borgarlínu eða hefðbundinn strætó með hátt þjónustustig. Einnig er oft talað um samgöngu-miðuð þróunarsvæði.

Heimild: Svæðisskipulag höfuðborgarsvæðisins, Höfuðborgarsvæðið 2040.

Sérbylishús: Íbúðarhús, þar sem ekki telst til sameignar annað en lóð og ytra byrði húss og hluti lagnakerfa eftir eðli máls, t.d. einbýlishús, raðhús og parhús.

Heimild: Byggingarreglugerð nr. 112/2012 m.br.

Séríbúð: Átt er við nýja íbúð sem útbúin er með uppskiptingu eða viðbyggingu við eldra hús/íbúð eða breyttri notkun rýmis í þegar byggðu húsi. Séríbúð hefur aðskilið eignarhald og er því heimilt að selja frá eignarhluta upprunalegrar íbúðar.

Sjálfbær þróun: Hugtakið er víðfeðmt og tekur til náttúru, samfélags og efnahags og samspil þessara þátta. Sjálfbær þróun er þróun sem mætir þörfum nútímans án þess að skerða möguleika komandi kynslóða til að mæta sínum þörfum.

Heimild: Vísindavefurinn; <https://www.visindavefur.is/svar.php?id=1840>.

Sjálfbær nálgun: Sjálfbær nálgun í skipulagsgerð tekur mið af því að horft sé til grunnþátta vistvæns skipulags og sjálfbærrar þróunar og þau atriði höfð til viðmiðunar við úrlausn.

Sjálfbærar ofanvatnslausnir: Sama og blágrænar ofanvatnslausnir (e. sustainable urban drainage systems).

Skipulagsáætlun: Áætlun sem gerir grein fyrir markmiðum viðkomandi stjórnvalda og ákvörðunum um framtíðarnotkun lands og fyrirkomulag byggðar og lýsir forsendum þeirra ákvarðana. Skipulagsáætlanir skiptast í þrjá flokka: Svæðisskipulag, aðalskipulag og deiliskipulag. Skipulagsáætlun er sett fram í greinargerð og á uppdætti.

Skipulagskvaðir: Kvaðir sem lagðar eru á einstakar lóðir í skipulagi, svo sem um fjölda bílastæða, umferðarrétt eða legu lagna.

Svæðisnýtingarhlutfall: Svæðisnýting eða svæðisnýtingarhlutfall er nýtingarhlutfall sem segir til um hversu mikið byggingarmagn er á svæði í hlutfalli við byggjanlegt svæði. Þetta eru bæði fermetrar sem tilheyra íbúðarbyggð og atvinnuhúsnæði. Land sem fer undir, s.s. innra gatnakerfi, stígar og minni almenningsrými teljast vera hluti hins byggjanlega svæðis við útreikning. Heimild: Svæðisskipulag höfuðborgarsvæðisins, Höfuðborgarsvæðið 2040. Svæðisnýtingarhlutfall er ætíð lægra en nýtingarhlutfall lóða. Í fyrra Aðalskipulagi Kópavogs 2012-2024 er talað um meðalnýtingu svæðis eða reits, stundum kallað reitanýting. Sú skilgreining fellur undir skilgreiningu um svæðisnýtingarhlutfall (eða svæðisnýtingu). Í Aðalskipulagi Kópavogs er tekið fram hvort bílakjallarar teljast með eða ekki. Ef misræmi er á milli áætlaðrar svæðisnýtingar (áætlaðs svæðisnýtingarhlutfalls) og áætlunar (í töflum) gildir áætlun svæðisnýtingar (áætlað svæðisnýtingarhlutfall). arhlutfall.

Skipulagsskilmálar: Ákvæði í skipulagsáætlun um nánari útfærslu

skipulags um samsetningu byggðar, byggingarlínur, hæð húsa o.fl.

Svæðisskipulag: Skipulagsáætlun sem tekur yfir fleiri en eitt sveitarfélag. Hlutverk svæðisskipulags er að samræma stefnu um landnotkun, samgöngu- og þjónustukerfi, umhverfismál og þróun byggðar á svæðinu á minnst 12 ára tímabili.

Svæðiskjarni: Svæðiskjarninn, Smárinn og Mjódd, þjónar öllu höfuðborgarsvæðinu en einnig bæjarhlutum, hverfum og nánasta umhverfi.

Heimild: Svæðisskipulag höfuðborgarsvæðisins, Höfuðborgarsvæðið 2040.

Vaxtarmörk (byggðar): Vaxtarmörk eru 50 m belti sem er bindandi stefna sbr. töflu 3 um málsmeðferð í 4. kafla í svæðisskipulagi höfuðborgarsvæðisins til 2040. Allt þéttbýli á að þróast innan þeirra til ársins 2040 en lega vaxtarmarkna skal skilgreind nánar í aðalskipulagi. Vaxtarmörk draga skýr skil milli þéttbýlis og dreifbýlis og stuðla að sjálfbærri byggð og varðveislu náttúrusvæða og landbúnaðarlands.

Heimild: Svæðisskipulag höfuðborgarsvæðisins, Höfuðborgarsvæðið 2040.

Virkir samgöngumáttar: Virkir samgöngumáttar eru þeir samgöngumáttar þar sem að fólk hreyfir stig og stuðlar þannig að bættari heilsu og bættu umhverfi. Hér er t.d. átt við það að ganga og hjóla, en einnig almenningssamgöngur því notkun þeirra felst í göngu og/eða hjólreiðum til og frá stoppistöð.

Heimild: Ólöf Kristjánsdóttir (2019), samgönguskipulag og sjálfbærni: [https://www.vegagerdin.is/vefur2.nsf/Files/samgonguskupulag_sjalfbaerni/\\$file/Samg%C3%B6nguskupulag%20og%20sj%C3%A1lfbaerni-Mannvit-Apr%C3%ADl%202019.pdf](https://www.vegagerdin.is/vefur2.nsf/Files/samgonguskupulag_sjalfbaerni/$file/Samg%C3%B6nguskupulag%20og%20sj%C3%A1lfbaerni-Mannvit-Apr%C3%ADl%202019.pdf)

Vistvænar samgöngur/samgöngumáttar: Vistvænar samgöngur miða að því að draga úr neikvæðum umhverfisáhrifum samgangna, m.a. með áherslu á virka ferðamáta (hjól, ganga, almenningssamgöngur), orkuskipti í samgöngum og þétta og blandaða byggð til þess að draga úr ferðapörf.

Heimild: Ólöf Kristjánsdóttir (2019), samgönguskipulag og sjálfbærni: [https://www.vegagerdin.is/vefur2.nsf/Files/samgonguskupulag_sjalfbaerni/\\$file/Samg%C3%B6nguskupulag%20og%20sj%C3%A1lfbaerni-Mannvit-Apr%C3%ADl%202019.pdf](https://www.vegagerdin.is/vefur2.nsf/Files/samgonguskupulag_sjalfbaerni/$file/Samg%C3%B6nguskupulag%20og%20sj%C3%A1lfbaerni-Mannvit-Apr%C3%ADl%202019.pdf)

Vistvæn byggð: Vistvæn byggð tekur mið af því að lágmarka neikvæð áhrif byggðar á umhverfi í anda sjálfbærrar þróunar. Vistvæn byggð er skipulögð í anda vistvæns skipulags (sjá skilgreiningu fyrir vistvænt skipulag).

Vistvæn bygging: Vistvæn bygging er byggð á aðferðum sem miða að því að lágmarka neikvæð umhverfisáhrif byggingarinnar. Horft er til þess að nýta auðlindir á hagkvæman hátt, lágmarka sóun og neikvæð umhverfisáhrif yfir allan lífsferil byggingar. Við hönnun vistvænna bygginga er hugað að því að nýta umhverfisvænt byggingarefni, lágmarka orkunotkun og stuðla að heilnæmu umhverfi fyrir notendur byggingarinnar. Vottunarkerfi, s.s. BREEAM og Svanurinn, staðfesta að vistvænum sjónarmiðum hefur verið fylgt við hönnun og framkvæmd bygginga.

Heimild: Framkvæmdasýsla ríkisins (e.d.), vistvæn bygging: <https://www.fsr.is/umhverfismal>

Vistvænt byggingarefni: Vistvænt byggingarefni eru framleidd með umhverfið í huga. Vistvænt byggingarefni eru framleidd

á ábyrgan hátt, bundið kolefni er í lágmarki og þau losa ekki eiturefni á líftíma sínum. Vistvæn byggingarefni eru gjarnan með einhverskonar umhverfisvottun eða viðurkenningu og stuðla að vistvænni byggingum.

Hægt er að hanna orkunýtnar byggingar þar sem horft er til þess að lágmarka orkunotkun bygginganna. Einnig hægt að horfa til þess að byggingarefni séu með takmarkað kolefnisspor.

Vistvæn markmið: Með vistvænum markmiðum skipulags er átt við þau atriði sem nefnd eru í skilgreiningu fyrir vistvænt skipulag. Svo sem að hugað sé að fjölbreyttu framboði húsnæðis, vistvænum samgöngum, orkunýtni bygginga, vistvænu byggingarefni og úrgangsstjórnun.

Vistvænar lausnir: Með vistvænum lausnum er átt við aðgerðir í skipulagi, hönnun eða framkvæmd sem styðja við sjálfbærni og stuðla að vistvænu skipulagi. Dæmi um vistvænar lausnir eru blágrænar ofanvatnslausnir, framboð göngu- og hjólastíga, umhverfisvænt efnisval, orkunýtni o.fl.

Vistvænt skipulag: Vistvænt skipulag tekur mið af því að lágmarka neikvæð áhrif skipulags á umhverfi og samfélag og hámarka jákvæð áhrif þess. Horft er meðal annars til verndunar vistkerfis, orkunýtni, blágrænna ofanvatnslausna, fjölbreytts framboðs húsnæðis, úrgangsstjórnunar og notkunar vistvæns byggingarefnis. Gerðar eru áætlanir um verndun náttúru- og menningarmínja auk þess sem áhersla er lögð á góðar og fjölbreyttar samgöngur og samspil og samhengi bygginga. Rík áhersla er einnig lögð á aðkomu íbúa og annarra hagsmunaaðila að skipulagsvinnunni.

Heimild: Grænni byggð (2014), Vistvænt skipulag þéttbýlis: https://cfb5f439-74b6-493e-a7fd-f59376383508.filesusr.com/ugd/54e708_73c0ceb9946e4b8b841388cd07561166.pdf

Þéttingarsvæði/þétting byggðar: Svæði skilgreint fyrir þétta byggð, oftast blandaða byggð með íbúðum og atvinnustarfsemi. Þétting byggðar er skilgreind á þróunarsvæðum og/eða samgöngumiðuðum svæðum.

Þéttbýli: Þyrping húsa þar sem búa a.m.k. 50 manns og fjarlægð milli húsa fer að jafnaði ekki yfir 200 metra.

Þéttleiki byggðar: Landnýting innan þéttbýlis miðað við brúttóflatarmál lands sem m.a. er lýst með hlutfalli milli samanlagðs gólfplatara á tilteknu svæði og flatarmáls svæðisins eða reikningsstærðum eins og íbúar/ha eða íbúðir/ha.

Þróunarsvæði: Þróunarsvæði felur í sér að hægt verður að endurskoða landnotkun og landnýtingu svæðisins. Breytingar á hlutverki reita eða hverfa verða að vera í samræmi við aðalskipulag og byggja á deiliskipulagi og skilmálum þess. Áætlun um þróunarsvæði getur falið í sér breytta notkun húsnæðis, stækkun þess eða byggingu nýs húsnæðis. Það fer eftir umfangi breytinganna hvort endurskoða þurfi gatna- og stígakerfi. Nýtingarhlutfall á þróunarsvæðum verður ákveðið við gerð deiliskipulags fyrir einstök svæði.

Kópavogsbær